

Domoljub

V Ljubljani 24. februarja 1943-XXI

56 - Štev. 8

Zakaj je toliko gorja na svetu?

II.

Zdelo se je že, da je Bog — ako so ljudje Boga že sploh priznavali — svoje postave zato dal, da bi jih ljudje gotovo prelamljali. Le poglejmo 3. božjo zapoved: Posvečuj Gospodov dan! V starem zakonu so Izraelci skrunili Gospodovega dne kamenjali. Moj Bog, koliko slovenskih ljudi bi moralo dandanes biti kamenjanih, ker niso posvečevali Gospodovega dne, ker so prelamljali 3. božjo in pa 2. ter 3. cerkevno. V vsej zgodovini so ljudje včasih skrunili Gospodove dni, ampak tako javno in brez slehernega sramu se to še nikoli ni do današnjih dni godilo!

Ce zanikernež ves teden ni delal, v nedeljo je prav gotovo prijel za delo. Ob nedeljah in praznikih so delali kakor vsak delavnik. Zidarji so zidali, tesarji stavili ostrešja, krovci pokrivali, kmetje kosili in eušili, grabili in spravljali seno in žito, delali so pač vse, kakor da bi bil najlepši delovni dan. Izgovorov je bilo na kupe, če si kakemu takemu kaj rekel. Eden je dejal, da mu manjka delavcev, drugi se je izgovarjal na krizo, češ da ne more drugače izhajati, če v nedeljo ne bo delal. Zraven pa je bilo na tisoče ljudi, ki so rekli, da dela ne dobe. Tretji pa so ob nedeljah in praznikih kar nalašč delali, božjim in cerkvenim postavam navkljub. Tako so grešili prav vsi stanovi in tudi večina ljudi, če drugače ne, pa tako, da so molčali, ko so drugi javno grešili.

Kako so tovarni avtomobili težke tovore prevažali ravno ob nedeljah ter po naših vaseh motili božjo službo! Ko je v Ljubljani bil kongres Kristusa Kralja, je bilo resnično vse zelo veličastno. Toda vmes v tiste praznične dni je kakor hudi duh bučal tovarni avto, oznanjujoč, da ga noben praznik nič ne briga. To smo doživljali v Ljubljani in videli s tisoči tujcev vred, da je slovenski narod sicer lepo manifestiral za Kristusa Kralja, da pa tretje božje zapovedi nič ne čista.

Kakšen zgled smo s tem dajali bratom druge vere, ko bi bili morali prav mi biti so! zemlje, da bi se drugi po nas ravnali! Pa recite, če nismo bili poluhjanja vsaj sokrivi!

Precej je seveda še ljudi, ki ob nedeljah in praznikih ne delajo. Toda med temi jih je tudi precej takih, ki v nedeljo sicer niso delali, v cerkev pa tudi niso šli, če pa so šli, pa kako! Ti so na debelo prelamljali 2. cerkevno zapoved. Namesto, da bi šli k maši, so jo nekateri mahnil v hribe na izlete. Taki so bili bolj gosposki. Na kmetih pa so jo nekateri ob nedeljah mahnil v hosto po gobe, obirat robido ter nabirat razne zeli. Ti so grešili zoper 3. božjo in 2. cerkevno zapoved hkrati. Še več pa je bilo, zlasti pri nas na kmetih, takih, ki so celo k maši šli, ampak iz gole navade, pa jim ni bilo prav nič mar, kdaj so k maši prišli. Da niso prišli prežgodaj, za to so že poskrbeli. Takim se je služba božja ob nedeljah zdela prisiljena. Iz gole navade brez vsakršne notranje potrebe se je lant ali dedec tako ob sredni maši prislonil ob podboje cerkvenih vrat in čakal, kdaj bo konec, da jo bo prej pobral na polič ali dva.

Ce katoliški kristjan v svojem srcu ne čuti žive potrebe, da gre v cerkev zato, da bi tamkaj Boga počastil, se mu za prejete darove zahvalil ter ga poprosil pomoči v dušnih in telesnih potrebah se za naprej, tak prav gotovo ne izpolnjuje dobro svojih dolžnosti.

Gospod naš Bog nam je svoje zapovedi dal med gromom in bliskom. Zdaj se nam pa čudno zdi, odkod ta strašni grom in blisk po svetu, odkod toliko gorja. In se nedolžne delamo ter sprašujemo: Zakaj neki Bog vse to gorje dopušča?

Ali gremo vase in se zavedamo, kaj smo grešili zgorj, pri eni božji zapovedi, da o drugih niti ne govorimo!?

V led vkovan

Sv. Matija pa bo razbil led, nakar bo mogočni slap spet zagrmel!

Vojni dogodki preteklega tedna

V Tuniziji novi uspehi

Italijansko vojno poročilo št. 994 od 13. svečana sporoča, da tega dne v Tuniziji sicer ni bilo bojnih nastopov, ker je bilo slabo vreme, da pa so po osnih letalih v raznih pristaniščih bile bombardirane sovražne ladje.

Italijansko vojno poročilo št. 996 od 15. svečana pravi, da so se na libijsko-tuniskem bojišču razvilo močno ogledniško bojevanje. Sovražnik je izgubil 11 letal. Bombniki so bombardirali pristanišči Tobruk in Alžir.

Italijansko vojno poročilo št. 997 od 16. svečana naznanja, da so osne sile na nekem odseku tuniskem bojišču v krajevnem nastopu zavzele več sovražnikovih postojank, pri čemer je bilo zajetih 781 sovražnikov, 33 samostrelnih topov, 23 drugih topov ter mnogo vozil. V letalskih bojih je bilo zbitih vsega skupaj 25 sovražnih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 998 od 17. svečana omogoča, da so prejšnji dan omenjeni uspehi imeli drugo posledico, da je bilo namreč uničenih spet več novih sovražnih skupin ter zajetega spet več novega vojnega gradiva.

Italijansko vojno poročilo št. 999 od 18. svečana sporoča, da so v Tuniziji osne sile spet zavzele nove sovražne postojanke ter sovražne protinapade nato dbile. — Nad tunizijskim bojiščem so bila spet sestreljena 4 sovražna letala. — Severno od mesta Alžir so nemška letala potopila en sovražni parnik, ki je plul v sprempljavi.

Italijansko vojno poročilo št. 1000 od 19. svečana naznanja te-le pomembne uspehe v Tuniziji: Tekoči krajevni nastopi na srednjem odseku tuniskega bojišča so imeli ugodne razvoje ter so dovedli do zasedbe Gafse, dosežene do 15. t. m., in Sreitlu. Italijansko-nemško letalstvo je izdatno sodelovalo z metanjem bomb ter s streljanjem na zbirališča čet in avtomobilskih vozil. — V teh bojih je bilo prijetih skupno 2876 ujetnikov ter zajetih ali razdejanih 169 tankov, 95 oklepnih avtomobilov, 86 samostrelnih topov, 66 topov različne velikosti, 6 letal in mnogo avtomobilov. — Na severnem tuniskem bojišču je bil sovražni napad odbit. — V noči na 18. svečan so italijanska torpedna letala ob alžirski obali napadla štiri parnike, ki so pluli v sprempljavi. Vsi štirje parniki, ki je med njimi eden imel 10.000 ton, so bili zadeti ter sta se dva potopila.

Močan odpor nemških armad na vzhodu

Kakor poroča tržaški list »Piccolo«, se zdaj bje velikanska bitka na vzhodu približno na črti od Orela do Rostova, odtod pa do Novorosijska. Samo črta Orel—Rostov je dolga kakih 1000 km. Iz tega se vidi, kako strašne sile si tu stoji naproti na obeh straneh. Omenjeni list naglašja, da Rusi za zdaj še ne trpe pomanjkanja rezerv, dasi so imeli velikanske izgube, med tem ko Nemci, razen v Stalingradu, nikjer drugje niso imeli velikih izgub, ker so se znali previdno premikati. List naglašja, da je v treh mesecih sedanje zimske ofenzive sovražnik izgubil nad 7000 tankov.

Nemško vojno poročilo od 15. svečana naglašja, da so pri Novorosijsku in ob Kubanu sovražni napadi bili odbiti, da pa so močno oživelji boji na črti Don—Kursk.

Izšla je nova knjiga
Slovenčeve knjižnice

LORNA DOONE

Knjiga je polna divje, srednjeveške romantike, zveste ljubezni in bo navdušila vsakega bralca. Knjigo dobite pri vseh naših zastopnikih, po knjigarnah in trafikah.

Nemško uradno poročilo od 16. svečana govori, da so sovražni napadi ob Kubanu in Donu vsi spodleteli, da pa je sovražnik na srednji fronti s premočnimi silami vdrl v predmestja mesta Harkov. Severno od Kurška je sovražnik bil ustavljen. Pri Ilmenskem in Ladoškem jezeru sovražnik spet z vso silo napada.

Nemško uradno poročilo od 17. svečana pravi, da so med Azovskim morjem in Orelom boji bili hudi, zlasti pa v mestu Harkov. Severno od Harkova je sovražni napad popustil. — Samo tega dne so Rusi na tem bojišču izgubili 101 oklepnik.

Nemško uradno poročilo od 18. svečana naznanja, da je sovražnik pri Krasnodaru na Kavkazu bil odbit, pri Novorosijsku pa vržen nazaj na obalo. Nemške čete so izpraznilo mesto Harkov, ko so prej uničile vse, kar je v mestu za vojskovanje važnega. Severno od Kurška je sovražni napad spodletel. Tudi ob Ladoškem jezeru je sovražnik imel krvave izgube, izgubil je 38 oklepnih voz ter bil odbit.

Nemški listi naglašajo, da se Nemci umikajo na krašje postojanke, da pa je sovražnik v treh mesecih svojega napadanja izgubil nič manj kakor 600.000 mrtvih.

Redka demantna poroka

Praznovala sta jo dva stara zakonca v Aurichu pri Hannoveru. Pri tej redki slovesnosti je bilo navzočih 71 vnukov in 34 pravnukov ter še nekaj drugih sorodnikov, tako da je bilo pri skupni ženitovanski pojedini zbranih 115 potomcev. Slavljenca sta imela 10 otrok, ki so še danes vsi živi in zdravi.

Kapital ima dober nos

Italijanski listi pišejo, da se zadnje čase opaža vedno večji beg kapitala iz Združenih držav v Mehiko. Zlasti priteka ogromno zlata v mehiške banke, kar vse opravičujejo v USA s previsokimi davki. Za mnoge kapitaliste je Mehika prva stopnja za nadaljnji beg v južno-ameriške države.

Organizirani dajalec krvi

V vsaki italijanski pokrajini je poseben odbor, v katerem so vključeni darovalci krvi dotične pokrajine. V Rimu ima omenjeni odbor svoje središče na politehniku. Tja prihajajo darovalci krvi, ki jo potem zberejo po krvnih skupinah in jo dajejo nato na razpolago vodstvom posameznih rimskih bolnišnic. Samo v rimskem odboru je popolnoma prostovoljno vpisanih nad 4600 darovalcev krvi, ki s svojo plemenitostjo rešujejo življenje bolnikov in vojni ranjenecov.

Bivši bolgarski minister umorjen

Bivši bolgarski vojni minister general Lukov se je vračal te dni domov v spremstvu hčerke, tedaj pa se mu je približal morilec in čisto od blizu oddal nanj štiri strele. Ko se je prepiral, da je njegova žrtev mrtva, mu je uspelo izmuzniti se. Pri prizoru je bila navzoča samo generalova hčerka, ki zatrjuje, da je morilec nosil avtomobilsko naočnike. Brž ko je prišla policija na mesto, je zaprla vso mestno četrt. Nato sta prišla tja notranji in vojni minister. Aretili so veliko ljudi. General Lukov je bil voditelj legionarskega združenja. Bil je star 56 let in je bil politična osebnost prve vrste. Njegova vojaška pot je bila zelo sijajna in v letih 1935—1938 je bil vojni minister.

Na Francoskem goje riž

Listi poročajo, da so Mevlini kmetje v južni Franciji začeli sejati riž. Letina je bila dobra in je dala okoli 3000 kg riža na hektar. V bodoče hočejo površino z rižem razširiti na več tisoč hektarov.

Valutna zmeda v Severni Ameriki

Po vdoru ameriških in angleških čet v Maroko in Alžir je nastopila v pogledu denarja precejšnja zmeda. Ze prej so poleg maroških in alžirskih frankov krožili bankovci Francoske banke. Američani so pričeli izdajati svoje okupacijske dolarje, Angleži pa okupacijske funte. Sedaj so vprašanje tako uredili, da bodo poleg alžirskih in maroških frankov krožili še ameriški okupacijski dolarji z rumenim natiskom.

KRATKE z vsega sveta

Nad 13 milijard jenov znaša od zbornice za leto 1943-44 odobren japonski državni proračun. V tekočem letu bodo v Franciji prirediti štiri mednarodne sejne in sicer v Parizu, Marseilleu, Lyonu in Bordeauxu.

Za predsednika finske republike je znova izvoljen dosedanj Risto Rytty.

Na vzhodnem bojišču je padel znani tirolski smuški skakalec Josef Gumpold.

Na bojišču v Afriki je padel zaslužni nemški general Wolfgang Fischer.

Četniški vojvoda Ilija Trifunović Birčanin, dolgoletni predsednik bivše Narodne odbrane, je umrl te dni v Dalmaciji, boril se je proti partizanom!

Lani ob koncu leta je imela Belgija 12.438 milijonov hranilnih vlog.

V Nemčiji opraviča od 45 milijonov žensk samo 9 milijonov svoj poklic.

Turški tisk soglasno zahteva, da mora ostati Turčija še nadalje nevtralna.

Sedanji dogodki v Nemčiji (uveljavljanje novih ukrepov za totalno vojno) so največja revolucija našega stoletja, trdijo švedski listi.

Po čudežnem naključju je ušel atentatu južnoafriški general Smuts, ki je potegnil južnoafriško zvezo v vojno proti osi.

Dve osebi sta prišli ob življenje pri eksploziji na kolodvoru v berlinski Friedrichstrasse.

Japonski ekspedicijski sbor je v letu 1942 ujel na kitajskem ozemlju 124.000 Kitajcev; razen tega so imeli Kitajci — ki štejejo okrog 400 milijonov duš — 260.000 mrtvih.

Vse letošnje letine bombaža bo zaplenila bolgarska vlada; pridelovalci morajo oddati bombaž do 1. aprila.

Na gibraltarskem letališču je eksplodiralo letalo, ko se je hotelo dvigniti; razletel se je ves tovor bomb in povzročil hudo škodo na drugih letalih.

100.000 francoskih vojni ujetnikov se je vrnilo dole v Nemčijo v domovino.

Silno pomanjkanje papirja je v Braziliji, ki je v rednih časih prejela papir iz Združenih držav in Kanade.

Lipov in jelšev les uporablja sedaj Francija za svinčnike; zdaj svinčnikov ne more več dobiti iz Kalifornije.

Častniki in vojaški ametiške armade lahko pijejo samo tiste pijače, ki vsebujejo do 3,2 odstotka alkohola, močnejših ne.

Nemška vlada je ukrenila, da oblasti lahko pokličejo vse študente iz višjih šol v pomožno letalsko službo.

Obvezno delovno službo so uvedle angleške oblasti v Perziji.

Sovjetija bo zahtevala vrnitev Besarabije, Letonske in Estonije, pišejo po moskovski »Pravdi« ameriški listi.

Na prvi dan civilne mobilizacije so nemške žene pohitele v vpisne urade; tudi neštete žene preko 45 let so se prostovoljno javile.

V Bolonji je umrl italijanski divizijski general — vojni invalid Jakob Testi Rasponi; užival je velik ugled.

Namesto angleških plačilnih sredstev je uvedla dolarsko veljavo vlada v afriški republiki Liberi.

1000. vojni polet proti nasprotniku je izvedel nemški poročnik-pilot Ulrich Rudel, poveljnik eskadre strmoglavcev.

Okoli pol milijona ljudi je bilo navzočih pri vseh lanskim meddržavnih tekmah Hrvatov.

Za veleposlanika Italije pri Sv. stolici je imenovan grof Galeazzo Ciano.

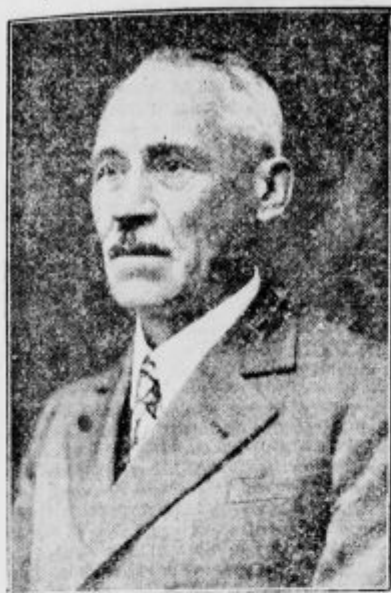
Ogromen podzemnik je padel pred kratkim na perujsko mesto Carhuamarjo ter zadela večje število hiš in povzročilo večje število človeških žrtev.

Aktualna knjižica »Satan«. — Vzeml. berl. — »Knjižice« se naročijo kadarkoli. Naročnina 12 lit. Sprejmite jih tudi vi.

Satan

Maron izide: »Naš krmar«. Z dobrim tiskom proti slabemu tisku!

† Martin Humek

Dne 14. februarja je umrl predsednik Sadržarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani g. Humek Martin. Kdo med slovenskimi sadjarji in vrtnarji ga ne pozna, kdo ga ne ljubi in spoštuje, ko je oral tako globoke brazde in sejal kleno seme v sadjarstvu in vrtnarstvu, da je obrodilo stoteren sad? Umrl je kot prva in znana strokovna moč, ki je vzgajal dolga desetletja naše kmete — sadjarje k napredku.

Rodil se je 13. januarja 1870 v Gradišču pri Raki, kjer je hodil v ljudsko šolo, nato je študiral gimnazijo v Novem mestu in dovršil učiteljske v Ljubljani. Že v prvem letu svoje učiteljske službe leta 1890. na Raki se je pričel peči s sadjarstvom in čebelarstvom. Uredil si je vzoren sadovnjak ter postavil čebelnjak s panji Gerstungove in dunajske mere v Gradišču. Tem panogam je ostal zvest na svojem službenem mestu v Radečah ter pozneje leta 1895. do 1910. kot šolski upravitelj v Bohinjski Bistrici. Tukaj je vzgojil in uvedel v čebelarstvo stroko svojega učenca Jana Stigarija, ki je znan trgovski čebelar, saj razpošilja svoje čebele v vse dele sveta.

Ravno v tej dobi vidimo Humeka na izpopolnjevanju in študiju v daljših tečajih na slovenskih višjih strokovnih šolah v Nemčiji. Leta 1910. ga je imenoval kranjski deželni odbor za strokovnega sadžarskega učitelja. Z obširno in vredno agiliteto in vztrajnostjo se je lotil težkega dela. Izredno mnogo je potoval, učil in pomagal kjer koli je bilo potrebno. Prirejal je številna predavanja in tečaje in s svojo poljudno in prepričljivo besedo je pritegnil svoje poslušalce k stvari kakor malokdo.

Ustanovil je leta 1913. strokovni list »Slovenski sadjar«, katerega je sam urejeval in izdajal. S svojim odlično urejevalnim listom si je pridobil lepo število hvalečnih bralcev širom vseh slovenskih dežel. S proslavo 50 letnice lista je usoda tega učitelja sadžarskega ločila od lista po dolgotrajni bolezni, ki ga je mučila v zadnjem času.

Prejšnja svetovna vojna je nekoliko prekinila izdajanje lista. Leta 1921. se je pa na njegovo pobudo ustanovilo Sadržarsko društvo, ki se je tri leta pozneje preimenovalo v Sadržarsko in vrtnarsko društvo za Slovenijo. Svoji list »Sadjar in vrtnar« je prepustil velikodušno društvu. Prevzel pa je uredništvo, ki ga je vodil do predlanskega leta. Humek je bil tudi odlični čebelar. Že leta 1903. je dovršil z odličnim uspehom tečaj za čebelarstva učitelja na Dunaju. Dolgo let je bil tudi urednik »Slovenskega čebelarja«. Za njegove zasluge ga je imenovalo Čebelarstvo društvo 1926. leta za svojega častnega člana.

Zapustil je prebogato »strokovno zapuščino«. Predvsem osiroteloga ljubljena »Sadjarja in vrtnarja«, ki bo večna priča njegovega stvariteljskega duha. Kot izredno ploden strokovni pisatelj je spisal razne strokovne knjige kakor: »Sadje v gospodinjstvu«, ki je že desetletja

Rablji slovenskega ljudstva

Zdaj počasi prihaja dan povračila tistim, ki so skozi leto in dan ubijali in morili nedolžne slovenske ljudi. Prihaja dan plačila tudi za tiste, ki niso zgolj ubijali, marveč tudi mučili in trpinčili svoje žrtve tako, da bi jih bil kakšni Neron lahko vesel. Zdaj tudi prihaja na dan vsa nizka in živinska ekvarjenost tistih rabljev, ki so slovenske svoje rojake v smrt pošiljali ali pa, če tega kar naravnost niso mogli, jih z lažjo ovajali ter tako emrti po drugih rokah izročali. Naj govore te-le kratke vrste:

Dva rablja sojena

V soboto dne 13. svečana je bil v vasi Bič blizu St. Jurija pri Grosupljem zajet glasoiti partizanski rabelj z lažnim imenom »Jope«, ki se je v resnici pisal Stojan Suligoj. Ta fant je bil izprijen študent, ki je v okolici Police organiziral partizanstvo. Samokres je imel vedno v roki ter se z njim igral, kakor s kako frnikulo. Ko so tega človeka zajeli, da ni mogel več pobegniti, si je sam pogoltnil kroglo v glavo. Tako se je sam sodil za svoja grda hudodelstva. Pri njem so namreč poleg puške in samokresa našli tudi spisek 26 ljudi, ki jih je bil sam edil in sam umoril.

Blizu Vrhnike pa so prijeli Emila Suligoja, ki je doma iz Blatne Brezovice. Ta je kar sam povedal, da je umoril vsega skupaj kakih 100 ljudi, ter je tudi popisal, kako jih je poprej mučil. Zdaj čaka svoje sodbe.

Partizanski ovaduh kriv smrti 4 nedolžnih

Vojaško sodišče je pretekle dni sodilo Janeza Lesarja, rojenega 22. vinotoka 1908 v Danah pri Ribnici, ki je ves čas deloval kot partizan. Vendar pa je doma nastopal kakor bi ne bil partizan ter je svoje sosede in druge poštene ljudi ovajal vojaškim oblastem, češ, da so komunisti, dasi niso bili. Tako je dne 27. julija 1942 ovadil Ludovika Kluna, Franca Arka, Martina Gornika in Campo Jožeta, češ, da so partizani, čeprav je dobro vedel, da so nedolžni. Ovadil jih je pač zato, ker je bil sam partizan, oni štirje pa niso hoteli biti. S tem je Janez Lesar zakrivil v tedanjih razmerah smrt vseh štirih nedolžnih ljudi. Zato ga je zdaj vojaško sodišče obsodilo na smrt ter je bila sodba tudi že izvršena.

Žrtve pri Sv. Križu pri Litiji

Fara Sv. Križ pri Litiji je pod partizani hudo trpela. Lansko poletje so prišli tjakaj »osvobodilci« kakor so ti partizani tako radi rekli, ter so takoj začeli »osvobajati« ljudi. Najprej so umorili mlado dekle Justino Černetovo, ki si je sama morala izkopati grob. Pokopali so jo, ko je bila še vsaj na

dobro navodilo našim gospodinjam k pravilni pridelavi sadja in zelenjave v razne shranke, dalje »Sadno vino in sadjevece v dveh izdajah, ki predstavlja pravi kašipot kmetu sadjarju za izdelavo domače pijače. Zanimiva knjiga »Boj sadnim škodljivcem«, ki jo je izdala Mohorjeva družba, predstavlja važno navodilo naprednemu zatiranju sadnih zajedalcev. Zelo so tudi poučni knjigi »Breskev in marelica in »Praktični sadjar«, ki sta po svoji vsebini nadomestljiv nauk za slehernega sadjarja. Krogo delovanja pa predstavlja v slikah in besedi »Sadni izbor za Slovenijo«, ki je vzbudil pravcato začudenje v vsem strokovnem svetu doma in v tujini. Izšla je tudi z visokimi nakladami knjiga »Domači vrta« v več izdajah, ki je tudi znana vsem slovenskim sadjarjem in vrtnarjem.

Kdo bi mogel prešteti na tisoče praktičnih in poljudnih ter času primernih člankov, ki jih je spisal Humek v razne liste, predvsem pa tudi v »Domoljubac«. Teh člankov je za debele knjige, vsi temelje na najnovejših izsledkih teorije in prakse.

Nikdar mirujoč, vedno oblegan v pisarni, na cesti in doma od številnih sadjarjev in vrtnarjev, ki iščejo sveta v raznih vprašanjih obširne sadžarske in vrtnarske stroke, si ne privoščil počitka, nikogar ne odpusti praznih rok, vsakomur skuša pomagati z dobrim nasvetom.

Tak je skromen opis življenja predsednika Humeka, ki ima gotovo največ zaslug, da se je povzpelo naše sadjarstvo in vrtnarstvo v tako važno pridobitno panogo. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Fr. K.

pol živa. — Komat Ana je druga žrtev, ki je morala pasti, ker kot župnikova kuharica partizanom ni povedala, kje je župnik. Prerezali so ji zato vrat ter jo zagrebeli v gozdu. — Kaplanova postrežnica je bila Zupan Frančiška, katero so partizani spruševali, kje je kaplan. Bila je že starejša ženska a Klanca ter je bila šivilja po poklicu. Ker partizanom ni povedala, kje je kaplan, so jo umorili, ko so ji poprij polomili roke in noge. — Pri Minki Kozameljevi so našli nekaj cerkvenih oblačil, ki jih je bila menda skrila, da bi jih partizani ne odnesli. Zato je bila reva ustreljena.

Vse te so umorili 13. julija 1942.

Poleg teh so umorili še več drugih ljudi, med njimi Zavrta Franceta, Antonovčevega z Gobe, ki se je zadnje čase preeseli k Sv. Križu. Tega dne je 2. oktobra ustrelil Ševškov fant z Borovaka na Tlaški. — Dalje je bil ubit 23. oktobra finančni uradnik Toni Viktor, ko je šel v službo. Toni je sin Viktor je bil početka med partizani za prostovoljca. Ko je slišal, da so mu očeta ubili, ga je hudo zadelo. Bržkone je bil zaradi tega hud, zato pa so na Cirniku še njega ustrelili.

Sploh so partizani tudi svoje streljali, če je kdo kako besedo preveč znil. Vsega skupaj so partizani umorili in v gozdovih pokopali iz te fare 12 domačinov. Mnogo pa so po teh gozdovih pomorili tudi tujcev od drugod, ki domačini njihovih imen ne vedo. Vsi ti so pokopani kje v samotnih goščavah.

Zato nikakor ni čudno, če se je ljudstvo ogorčeno obrnilo zoper te strašne rablje, ki so zakrivila smrt toliko nedolžnih ljudi po vsej slovenski zemlji.

† Anton Jeraj

Dne 13. januarja je umrl od partizanske bombe zadet v vasi Temenice v šentavški župniji Anton Jeraj, p. d. Sirkov iz Stehanje vasi v šentlovrenski župniji, star 27 let. Bil je prav priden, globokoveren in pošten fant, eden najboljših v vsej župniji, za zgled drugim in vnet za vse dobro. O njem pač veljajo evotopisemske besede: Ker ga je Bog ljubil, ga je vzel k sebi, da ga ne bi hudobija tega sveta popačila. Njegovim žalostnim staršem naj bo v tolažbo, da je dal svoje mlado življenje za vero, Boga, Kristusa.

Dekleta v kovačiji

Češka mladina se čim dalje bolj oprijemlje obrti. To velja tudi za ženske spol. V področju Trgovske zbornice v Olumcu je napravilo lani pomočniške izpite 700 vajencev, med katerimi je bilo 300 deklet. Mnoga dekleta so se posvetila celo kovaški obrti.

Plačajte naročnino za „Domoljub“

Zastopniki, poberite naročnino

č. mpreje po svojih okoliših in

jo nam pošljite s seznama vred.

List bomo začeli v kratkem

ustavljati vsem, ki naročnine

za leto 1943 nimajo plačane.

Kaj je NOVEGA

d Nagrado za dvojčke iz Ducejevega eklađa so podelili zakoncem Ostaniku Josipu in Mariji v Dobu v občini St. Vid pri Stični.

d 4.307.000 lir je dala država preteklo leto za sledeča ureditvena dela: Jez na Ljubljani v Ljubljani 1.350.000 lir; regulacija Malega grabna v Ljubljani, 900 tisoč lir; regulacija Zornice na Vrhniki, 250.000 lir; regulacija Tunjice na Vrhniki 204 tisoč lir; regulacija Gradašnice v Polhovem Gradcu pri Dobrovi, 220.000 lir; regulacija Podlipisce na Vrhniki, 483.000 lir; regulacija Iške, 800.000 lir. Od tega zneska pade na ljubljansko občino prispevek 450.000 lir za dela, ki se nanašajo na ljubljansko ozemlje. — Kljub vojni in zlasti kljub izrednemu položaju zaradi komunističnega rovarjenja se Visoki komisar ne neha zanimati za uspešnejši razvoj razvoja v naši pokrajini, ki sta ga tako biva Avstrija kakor tudi bivša Jugoslavija zelo zanemarjali.

d Zlato poroko je praznoval v Ljubljani te dni gradbeni ravnatelj v p. inž. Anton Klinar in njegova soproga Irma. Mnogo zdravih in mirnih let!

d Zelenjadna semena dobe podružnice in člani pri Sadjarjem in vrtnarskem društvu v Franciški ulici št. 61. — Vrtnareki oidek SVD.

d Da prihranite na poštini, ko boste pošiljali rešitve nagradne uganke, razpisane v letošnji »Družinski priliki«, vam svetujemo, da pošiljate rešitve s priloženimi kuponci čim največ v skupini. Število priloženih kuponov pa mora odgovarjati številu naslovov reševalcev! Kdor še nimaa pratike, si jo prihodnji teden še lahko oskrbi. Zadržaj rok za pošiljanje rešitev je 15. marec.

d Prva polovica februarja je bila glede vremena spremenljiva. Oni petek je kazal toplomer 8 stopinj C nad ničlo. Ceste so se odvajale in je bilo blata na pretek.

d Padel je in zmrazil 21 letni Marij Ternovšek iz gor. Vertače, ki se je koncem januarja na večer vračal proti domači hiši. Na poledneli poti mu je zdrsnilo in je tako nesrečno padel, da se je močno poškodoval. Izgubil je moč in je obležal. Drugo jutro so ga našli sosedje zmrmženega.

d Sprememba voznega reda. Počeniš s ponedeljkom, dne 15. februarja je začel voziti dnevno redno na progi Ljubljana—Kočevje potniški vlak št. 9317, ki odhaja iz Ljubljane ob 16. uri in pride v Kočevje ob 18.29 minut, zato pa izostane od tega dne dnevno redno vlak 9315, ki je odhajal iz Ljubljane ob 14.10 min in prihajal v Kočevje ob 16.45.

d Te dni je minilo dvajset let, odkar je umrl odvetnik, bivši ljubljanski župan in slovenski pisatelj dr. Ivan Tavčar. Naj v miru počiva!

d Za devet milijonov lir tobaka so pokadili v preteklem letu Novomeščani.

d Ze oznanjajo pomlad. Razmeroma toplo vreme, ki je za februar nekaj izrednega, je povzročilo, da je brstje na drevju začelo že odganjati. Zato smo dobili v Ljubljani tudi že prve znanilke pomladi, ki je sicer še daleč in ki bi utegnili biti še večkrat pobeljena s snegom. Ob franciškanem trmstovju so prodajalke zelenja bile doslej založene le s smrečjem in drugim zimskim zelenjem. Te dni pa so se prvič lahko pobahale s prav zarenimi svežimi in domačimi mačicami, ki so sicer še nekoliko drobne a vendarle prav prijetno pomladanske. Dosele smo jih videli le v cvetličarnah, ki so jih dobavljale od drugod. Zdaj pa se lahko pobahamo tudi že z domačim pridelkom.

d Delu čast! Te dni poteka 25 let, odkar je nastopila Milka Petričeva službo pri znanem ljubljanskem optiku Fr. P. Zajcu. Živela!

d Nove krušne nakaznice so izšle te dni v Rimu in sicer v štirih vrstah. Prvi tip je določen za delavce, drugi za otroke do 3. leta, tretji za mladino od 9 do 18 leta, četrti tip za ostale. Nakaznice za sladkor, maslo in mlo pa so za vse ljudi enake.

d Nove odredbe pristojnih oblasti je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Izročitev premoženja razpuščenih športnih društev, Določitev babiških nagrad, Razveljavitev prejšnjih določb glede natakarskega oeebja. Zgora jaje domačega in tujea izvora v kraljevini. Zgora sena in elame v kraljevini. Uvedba rabe taksnega pi-pirja z vodnim tlakom, Državna taksa na vetopni-ce k javnim prireditvam, Terjatje pri bivši Pošt-

ni hranilnici v Belgradu, Izmena izrednega komi-sarja pri Rdečem križu v Ljubljani, Obveznost po-seka vzdolž zemljiškega poseka na ozemlju občin Kostanjevica—St. Jernej—Orehovica in Brusnice, Razpust telesno-kulturnega društva Atena.

d Bronasto kolajno za vojaško hrabrost je po-delil načelnik glavnega stana vojske Jožetu Jarcu, bivšemu od komunistov umorjenemu županu v Aj-dovcu.

d Še ena sprememba voznega reda. Od 20. februarja t. l. bodo na progi Ljubljana—Borovnica in dalje vpeljali dva nova potniška vlaka. Eden bo odhajal iz Ljubljane ob 14.40, drugi pa bo prihajal v Ljubljano ob 8.55. Podrobnosti na postajah.

d Še so na svetu plemeniti ljudje. Te dni je umrl v Milanu dr. Sessa, ki je odločil v svoji opo-roki za glavnega dediča vsega svojega premoženja višjo bolnišnico v Milanu. Premoženje je vredno 5 milijonov lir.

d Strokovni list »Sadjar in vrtnar« praznuje te dni 30 letnico obstoja. Ustanovitelj tega časopisa je bil zdaj že pokojni Martin Humek. Izšla je po-sebna jubilejna številka z zelo zanimivo vsebino.

Okrog sosedov

s Zdrav rod. V Boh. Bistrici so v januarju na-šeli 3 rojstva in samo 1 smrti primer. Navadno izkazujejo v bohinskem kotu znaten preseček roj-štev nad smrtnimi primeri.

s Hud merjasec je napadel v Limbušu 22letno gospodinjsko pomočnico Ano Slehovčovo in ji za-dal s čekani nevarne rane.

s Vzajemnost Gorenjske s Koroško. Prav tako kot lani smatra gorenjska mladina za svojo dolž-nost, da se prostovoljno priklasi, da pomaga tako kmetom v stari Koroški pri njihovem delu. Hkrati pa izpolnjuje častno dolžnost, da pomaga zagoto-viti prehrano prebivalstva.

s Nov način kaznovanja tihotapcev je določila policijska oblast v Sarajevu. Kaznuje jih z denar-no globo, obenem morajo po mestu kidati eneg.

s Sončnice so začele pešati v nekaterih hrvat-skih krajih. Za preroditve sončnic je kupila zveza pridelovalcev oljaric 10 vagonov najboljšega son-čnega semena v Bolgariji.

s Bihač in njegovo okolico je očistila te dni vseh upornikov in prevratnih elementov hrvaška vojska skupno z nemško, poroča hrvaško časopisje.

s Obiskovalci osijskih gostlin bodo morali plačevati odedej poseben davek, ki bo šel v kritje povečanih izdatkov mestne občine.

s Blago za blago, kakor v starih časih. Kljub prizadevanju hrvaško ministristvo za narodno go-spodarstvo za potrebe vinogradnikov za letos ni moglo nabaviti v inozemstvu potrebnih količin mo-dre galice. Zato je sedaj omenjeno ministristvo ob-vestilo prizadele vinogradnike, da bodo mogli letos dobivati modro galico samo v zameno za baker, bron ali medenino. Zamenjava se bo vršila tako, da bodo vinogradniki dobili za vsak kg čistega ba-kra po tri in pol kilograme modre galice. Presko-bno vinogradnikov z modro galico in njeno razpe-čavanje je hrvaška vlada zaupala podjetju Gim-pex.

s Še eno očiščeno gnezdo. Hrvateko časopisje poroča, da so nemski in hrvaški vojaški oddelki očistili Bosanski Petrovec vseh uporniških skupin, katere so se po velikih izgubah razkropile na vse strani.

s Okroglo — Kieselstein. Konec januarja so prišle v Kranj gojenke prvega letnika učiteljske. Zanje so po gauleiterjevem naročilu uredili nov dom na gradu Okroglo. Na kolodvoru so učenke priročno sprejeli, nato pa so odšle v živahnem spre-vodu skozi mesto na Okroglo. Dom vodi gđ. Ma-rinkova, grad pa se imenuje Kieselstein.

s Hrvatski trg Samobor bodo v hrvaškem proglasili za mesto.

s Pripravljajo razdelitev velike beltsinske žup-nije. Razdeljena bo na tri samostojne župnijske ednice: Beltinci, Odranci in Dokležovje. Tako se bo ta župnija, ki je bila ena največjih ne samo v Prekmurju (ki se zdaj imenuje Ogrska Slovenska krajina) marveč v vsej mariborski škofiji, razdelila in bo tako olajšano dušno pastirsko delo duhov-ščine. — Upokojen je beltsinski župnik Rudolf Va-dovič, ki je župnikoval v Beltincih skoraj ves čas med prvo in drugo svetovno vojno. Na njegovo mesto pride dr. Molnar, prer kaplan v Soboti. Dr. Molnar je dober poznavalec domačih razmer in izvrstno obvlada jezik. — Škof Grösz je premeštil dosedanjega župnika v Lendavi Jožeta Bakana iz Lendave na Cankovo. — Na Tišini je postavljen za župnika dr. Harangozo, ki je obenem tudi dekan soboške dekanije.

NOVI GROBOVI

† Polde Simončič-Dobravec

Zalostno so zapelj zvonovi podružne cerkve sv. Jurija pri Litiji, ko so oznanili smrt vojštanega ključarja in občanskega odbornika 72 let star-ega Polmeta Simončiča, po domače Dobrava. — Ralni je umrl ravno 50 letni smrti dan svojega slavnega strica prof. in kanonika Jožeta Marja — dne 27. prosinca 1943.

V vsej okolici je slovel po svojem blagem značaju, po svoji veliki poštenosti, umni živino-reji in pametnem gospodarstvu. Vsekdar je bil tudi odločen zagovornik krščanskih načel ter do-moljubov naročnik vsa leta. Ravnika priporočano v molitev in blag spomin. Njegovim svojem bodi izročeno naše globoko sožalje!

Pri Sv. Jurju pri Litiji je umrl 27. januarja 1943 72 letni dobro poznani posestnik p. d. Dobra-vec — Polde Simončič. — V Novem mestu je za-pustila solzno dolino krojačeva žena Fani Prime. — V Belgradu je zapustila solzno dolino Marija Reje roj. Štrukelj, hčerka šolskega nadzornika v p. Ivana Štruklja. — V Šmartnem pod Šmarno goro je bil pogreb 83 letnega Andreja Merjasa, očeta dveh težkih invalidov iz prve svetovne voj-ne. — V Poljanah sta umrli Silva Oblak iz Ho-tovelj in Frančiška Stanovnik roj. Potočnik iz Murave. — V Zdenski vasi pri Dobropolju je za-pustil ta svet v 83. letu starosti ugleden posestnik in mizar Anton Blatnik. — V Hrovači pri Rib-nici so pokopali 87 letnega Gregorja Tekava. — V Višnji gori je zaspala v Gospodu dobra kr-ščanska mati Ivana Erjavce roj. Škubec, vdova po rajnem županu in poslanec. — V Dol. Logatcu je zapel mrtvaški zvon 76 letni Jerie Oblak, materi logarškega župana, in 92 letni Ivani Modrovi, naj-starejši ženski v logaškem okolišu. — V Ljubljani so odšli v večnost: posestnik Lovrene Kolnik, Te-rezija Dežman, veleposelstnica Ivanka Ogulin, 72-letni Hans Seemann, 80 letna Frančiška Novak roj. Krpe. — Mravčeva mati, 74 letna Beatrika Šimic, 82 letna Marija Videnič, 83 letni poštni uradnik v p. Ivan Brus in trafikantinja Kornelija Škerbic. — Naj počivajo v miru! Preostale to-laži Bog!

Smrtna kosa na Gorenjskem. V Žirovski obšči-ni so umrli: Helena Zaner iz Nove vasi, Luka Kokalj, Marija Primožič iz Žirov, Terezija Oblak iz Sela, Franc Frelih iz Zabrčnika, Franc Jer-reb iz Žirovskega vrha. V škofjeloški občini so umrli: Jožef Košir iz Črna vrha, Angela Krok iz Starega dvora, Tilen Slovšak iz Loke, Ivan Čol iz Zgornjega Bitnja, Angelo Molinaro iz Loke, Marija Potočnik iz Loke, Jera Pinter od Sv. Duha, Marija Dolinar iz Brodov, Elizabeta Oblak iz Zab-nice, Pavel Gaser iz Stare Loke, Marija Kožuh iz Loke, Marjana Selnikar iz Selnice, Ivan Mavri iz Loke, Andrej Cehner od Sv. Duha, Bernard Bok iz Črna vrha, Valentin Oman iz Zmčina, Franc Triler iz Stare Loke, M. Bradeško iz Črna vrha. V šenčurški občini so umrli: Marija Sitar iz Srednje vasi, Franc Osterman iz Luž, Marija Ku-har iz Srednje vasi, Marija Jereb iz Senčurja, Peter Burger iz Praprotnice, polica, Ella Luisa Thiele iz Hrasnja, Na Golniku so umrli: Leon Kleindienst iz Golnika, Marija Boster iz Ciganje vasi, Marija Perčič iz Trstenika, Mihael Šter iz Spodnjih Dupelj in Jernej Štefe iz Zabelj. V ob-šini Trata v Poljanski dolini: Helena Reven iz Todraža, Anton Ržen iz Gorenje vasi in Agata Frelih iz Kopačnice. V občini Bohinjska Srednja vas so umrli: Marija Arh iz Jereke, Frančiška Markež iz Boh. Srednje vasi, Marija Medja iz Češnjice, Ivan Čuden iz Češnjice, Franc Sodja iz Jereke, Luka Škanter iz Stare Fužine in Ivan Zvan iz Studora. V kamniški občini so umrli: Jakob Pančur iz Tušne, Anton Kemperle iz Pod-gorja, Jožef Kramar iz Zaprie in Amalija Vedlin iz Sutne. V vodiški občini so umrli: Andrej Slu-per iz Bukovice, Marija Suster iz Kosez, Marjana Kopitar iz Repenj, Štefan Kranje iz Bukovice, Uršula Peterka iz Bukovice in Marija Podgoršek iz Bukovice. V šmartnem v Tuhinju sta umrla Julijana Močnik iz Sidal in Frančiška Pavlič iz Potoka.

Nemški šolarji za zmago

Učenci nemških šol so na najuspešnejši način tekmovali pri zbiranju starega papirja. Do srede februarja so zbrali vsako vojno leto nř manj kakor 100.000 ton starega papirja vseh vrst. Tega papirja je toliko, da bi lahko napolnili z njim tovorni vlak, ki bi imel deset tisoč vagonov.

POBEGU UJETNIK

PRIGODE UJETA NAPOLÉONOVEGA VOJAKA

Priznati moram, da sem bil v srečo že prej na strani svojega bratranca; pa če bi že ne bil, bi moral biti zdaj, ko ga je obšel strašen strah, ko je slišal vso svojo sramoto. Beseda mu je zagledala v grlu. Segel je z roko po ovratniku, omahnil je, da sem mislil, da bo padel. Urno sem stopil k njemu, da bi mu pomagal, vendar si je opomogel, se mi umaknil in stal tam z iztegnjenimi rokami, kakor da bi se hotel ubraniti sramote, da se bi ga dotaknil.

»Roke proč! Je mogoče že zaječati.

»Zdaj vsaj upam, da boste razumeli položaj, ki ste se vanj pahnil.« Je nadaljeval odvetnik z istim trdim glasom. »Razumeli boste, da je samo vam v korist, da se pošteno vedete. Ne manjka več dosti, pa pridete v luknjo, če se smem tako izraziti; ker boste vedno pod strogim nadzorom svojih ljudi, bi morali kolikor le boste mogli gledati na to, da so vaša pota poštena. Če le količnik krenete v stran, se bom takoj zganil.« Ponosil je in pozorno gledal toliko trpinčenega moža. »Zdaj mi pa še dovolite, da vas spomnim, da čaka vaš voz pred vrati. Ta razgovor je mučen za njegovo lordstvo, da razburja in gotovo ni prijeten tudi za vas; meni pa se tudi ne vidi potrebno, da bi ga še nadaljeval. Vaš stric ne želi, da bi se kdaj spali pod njegovo streho.«

Ko se je Alain obrnil in odšel iz sobe brez vsake besedice ali znamenja, sem stopil takoj za njim. Nekaj človeškega sočutja je bilo pač v meni. To neprestano trpinčenje, to počasno, postopno ugonabljanje človeka je dodobra izpremenilo vsa čustva v meni. V tistih trenutkih sem preklinjal strica, pa odvetnika zaradi njune hladnokrvne okrutnosti.

Ko sem se na stopnicah sklonil čez ograjo, sem ravno še slišal njegove hitre korake v veži, ki je bila prej polna služinčadi njemu na čast, zdaj pa, ko je odhajal tako žalostno, popolnoma prazna. Malo hipov pozneje je gromko zalopotnil vrata za seboj, da se je razlegalo po hiši, meni pa bobnelo po ušesih.

19. Vihar.

Toliko da je bila hiša prosta mojega bratranca, sem že začel razmišljati o vsem, kar se je bilo zgodilo. Razbili so bili mnoge vaze in slutil sem, da bom moral jaz vse to plačati. Zbadali so to pomnost, divjo žival in jo bili, javno in skrivaj, brez vsake mere in cilja; nato pa so ji odprli zamrežena vrata in jo spustili na prosto. Nisem se mogel otresti misli, da je v resnici žalostno, da se je vedno, kadar koli me je zamikalo, da bi

»Ampak kadar se vrne...«

odobral svoje ravnanje, našel eden ali drugi svojih prijateljev, mi zaigral junaški prizor, mene pa izbral in naredil junaka vsega, ali kar je eno in isto, žrtve vsega. Ne posebno dobre volje sem se vrnil v svojo sobo, kjer sem iznenada stal pred odvetnikom.

Stal je na preprogi ob kamninu in ni bil videti kar nič ponosen na zadnje dogodke.

»No?« sem vprašal. »Zdaj ste torej dosegli vse.«

»Je že odšel?«

»Seveda je odšel; ampak kadar se vrne, nam bo huda predla.«

»Prav imate,« je pritrdil odvetnik. »Razen laži in potvar mu moremo malo očitati — prav kot nocoj.«

»Nocoj?« sem ponavljal. »Kaj pa je bilo nocoj?«

»Same laži in baharije, to je bilo.«

»Moje Bog! Ali moram še bolj občudovati vaše ravnanje kot sem ga že? V kakšnem pogledu pa, gospod?«

Mislil, da sem bil prav vnet za napadanje, ko sem govoril ta vprašanja, toda gospod Romaine ni omahoval.

»Baharije, širokoustenje kot le kaj,« je odgovoril resnobno. »Baharije v tem smislu, da sem se bahal, in v tem smislu, da sem lagal. Kako neki bi ga mogel dati prijati? Vaš stric je vendar sežgal vse listine! To sem vam povedal že v Edinburgu, v trdnjavi, ko sva se prvič videla, vendar ste bržkone že pozabili. To je bilo dejanje velikodušnosti. Imel sem že več takih primerov in sem jih vedno obžaloval; vedno sem jih obžaloval! To naj bo njegova dediščina,« je rekel vaš stric, ko je uničil tiste listine, sam niti slutiti ni, da je cela dediščina tako velika — kako velika, se bo pokazalo šele s časom.«

»Prosim vas najlepše, da mi oprostite, gospod, če rečem, da se mi močno dozdeva, da ste tako predrzi, v takih okoliščinah bi moral prav za prav reči, tako nedostojni, da ste potrti in pobiti.«

»Prav pravite, v resnici sem. Pobit sem. Kar na tleh ležim. Vse je gotovo za velik ogenj. Če se samo zmislim na to, na vašega bratranca, pa tisti časopis. Povem samo še to, da vedno bere ravno ta časopis; rekel bi, da ga ima vedno v žepu.«

»Bila je prava blaznost; v tem vam dam popolnoma prav,« mi je segel Romaine v besedo. »Toda zgodilo se je, kakor je bil ukazal vaš stric, gospod Anne. Kaj naj bi bil drugega storil? Ali mu rekel, da ste vi morilec Goguelatov? Menim, da ne.«

»Se razume, da ne! Bila sva v resnem položaju.«

»Se vedno vam ne gre v glavo, kako resen da je bil. Za vašo osebo je bilo popolnoma potrebno, da je vaš bratranec odpotoval in to pri tisti priči. Pa tudi vi sami morate še nocoj oditi, brž ko se stemni; ali bi bili sploh mogli oditi, dokler je grof bil v bližini?«

»Oprostite, prosim, gospod Romaine. Ali pa mu moj stric ne bi bil mogel zapovedati, naj gre?«

»Že vidim, da vam moram šele obrazložiti, zakaj da ni vsa ta reč tako lahka, kot se zdi. Pravite, da je to hiša vašega strica. Je res. Obenem pa je tudi hiša vašega bratranca. Tu ima svoje sobe, v resnici jih ima, ker je stopil čez prag pred tridesetimi leti, in te sobe so polne neizmerne množine razne šare, steznikov, škatelj in pudrom in druge take ženske ropotije, in živa duša bi ne mogla tega osporavati in trditi, da niso vse te reči njegove in tudi če bi hotela. Ravnali smo docela prav, da smo mu pokazali vrata; pa še pri tem je imel neizpodbitno pravico, da bi rekel: »Že dobro, vendar ne grem brez svojih steznikov in ovratnic. Moram vendar še spraviti skupaj zaboje in omare, ki jih ni nič koliko, polne stare šare vsake vrste, ki sem zanje potratil zadnjih trideset let, da sem jo nabral. In da zmečem vse to pošteno vanje, mi je treba vsaj trideset ur!« Kaj bi mu lahko rekel na to?«

»Jaz bi nasvetoval, da bi vzeli dva krepka služabnika pa par poštenih gorjač.«

»Bog me obvaruj take nestrokovnjaške modrosti! Da bi takoj izpočetka ravnal krivično? Ni mogoče. Samo eno sem mogel storiti. In to sem tudi storil, s tem pa potegnili zadnji svoj adut: osupnil sem ga in ga vsega zmedel. S tem sva pridobila tri ure in požuriti se morava, da te

tri ure izrabiva. Zakaj, če je kaj gotovo, je to, da se jutri zjutraj zopet prikaže tu. Se v takih okoliščinah še vedno pomišljate in branite, da bi odšli iz dežele?«

»Res je!«

»Vendar je neobhodno potrebno.«

»Saj ni mogoče. Pamet nima nič opraviti s tem. Naj zadostuje, če vam povem, da gre pri tem za srčno zadevo.«

»A tako?« je rekel Romaine in pokimal. »Ta bi si bil že lahko mislil! Pošljite jo v bojnišnico, vtaknite v rumenih hlačah v ječo, storite, kaj hočete! Mera in Leander prideta vendarle skupaj. Pa hodite po svojih potih. Meni je vseeno. Prestar sem že, da bi se prerekal z mladeničem, ki si misli, da je zaljubljen. Ampak samo pomislite, kaj vas potem čaka; ječa, morišče, vislice, vrvi; same zlodjevo prostaške reči, mladi prijatelj; kako grde, žalostne, resne, pa kako malo praktične!«

»Slišite, saj vem vse to,« sem odvrnil veselo. »Pa vzlic temu ostanem pri tem. Vrh vsega pa moram tudi — Pa, da vam povem na kratko, gre za srčno zadevo, in nič me ne bo oviralo, da ne bi potoval v Edinburg nazaj.«

Ce bi mu bil sprožil pištolo tik zraven ušes, bi se ne bil bolj preplašil.

»V Edinburg?« je ponavljal. »V Edinburg, kjer vas pozna vsak kamen?«

»Gospod Romaine,« sem odgovoril, »ali ni varnost vlaših ravno v drznosti? Kje bi pač manj mislili, da sem?«

»Bog ve, zrne resnice je že v vaših besedah!« je vzklil odvetnik. »Da, celo mnogo resnice! Potonile so vse priče, razen enega, ta pa je v ječi na varnem. Vi ste zaista izpremenjeni tako, da vas živa duša ne prepozna — vsaj upam, da ne —, vi pa stopitate po ulicah v mestu, ki ste ga bili osrečili s svojimi prenapetostmi. To je pa res, da niste tako slabo preračunali vsega!«

»Vi torej odobravate moj sklep?«

»Odobravam ga? O tem ni govora. Samo ena pot je, ki bi jo mogel odobravati, in ta je, da brez odlašanja pobegnete na Francosko.«

»Torej ne zavračate popolnoma mojega sklepa?«

»Ne, res ne popolnoma. Dajte služabnikom časa, da ležejo in se prepijo. Potem pa si izberite pot, katero si hočete, in stopajte kot bi vam bil sam zlodej za petami. Jutri si potem lahko najamete kakšen voz ali vzamete pošto in nadaljujete svojo pot tako dostojno in tako oprezno kot le morete.«

»Hočem si zapomniti,« sem rekel; »samo časa mi dajte. Moram si premisliti vse, celoto kakor tudi posameznosti!«

»Cel Pavliha!« je zamomljajal.

»Jo že imam! Nastopil bom kot ugleden gospod s strežajem in ta strežaj bo Rowley.«

»Da vas še ena reč več naveže na vašega strica? Ta je pa, nič koliko pametna!«

»Oprostite, prosim, saj je tudi. Od daleč bo Rowley zadostoval kot človek, ki ga vidijo, kako se ziblje na vozu na sedežu za strežaje. Pošten je, rad me ima in jaz mu zaupam. Nobenega drugega ne vzamem.«

»Morebiti pa ne bo hotel iti,« je omenil Romaine.

»Tisoč funtov stavim, da bo šel!« sem vzklil. »To pa kaj lahko doženemo. Treba je samo, da ga pošljete na pot, ki mi jo nasvujete, vse drugo pa prepustite meni.« Ko sem še govoril te besede, sem stopil na drugo stran sobe in pogledal svojo garderobo. »Obleči se moram tako, da mi bo prišlo, ko bom imel tako zalega strežaja in torbo iz ruskega usnja,« sem še dodal.

Zamislil sem se ob teh besedah. Nekoliko sem se obotavljal, pa pogledal torbo. »Resnica, tudi za njo se moram obleči,« sem nadaljeval. »Za oko je premožna in imovita; izpričuje tudi, da imam odvetnika: ona je imetje skoraj neprecenljive vrednosti. Pa vendar bi mi skoraj bilo ljubše, da bi bilo manj denarja v njej. Odgovorje je velikanska. Ali ne bi bilo boljše, če bi vzel s seboj samo pet sto funtov, ostalo pa zaupal vam, gospod Romaine?«

»Dobro, če za gotovo veste, da ne boste potrebovali denarja.«

»Tega ne vem za gotovo. Sicer pa vam vedno še lahko pišem ponj.«

»Pošteno se motite in vedite, da prekinem tukajle in zdajle vsako zvezo s vami, dokler ne pridejo boljši časi.«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Divja in domača gos

Razlikujemo divjo in domačo gos.

Divje gosi gnezdijo malone po vseh evropskih državah, kjer imajo obsežna močvirja. Domovina divjih gosi pa je Rusija, pa tudi Sibirija, Merklenburska in Islandija. Tudi v Severni Afriki divjih gosi ne manjka. Bliže nas gnezdijo v Podonavju, v Podravju, pa tudi v Bosni in v Južni Srbiji.

Divja gos je dolga do 85 cm, z razpetima perutnicama meri do 160 cm. Rejena divja gos tehta do 9 kg. Samice so manjše od samcev. Zanimivo je pri divjih gosih, da ima vsak samec samo po eno samico, s katero živi skupaj, dokler eden ali drugi ne konča življenja. Pri domačih gosih gospodari en sam gosjak nad

vso gosjo družino in preganja slabейše samce, če jih je več. Kajpada se tudi goske pridružijo močnejšemu — lepšemu.

Divje gosi gnezdijo običajno na otočkih sredi močvirja. Vali samo samica. Ko so mladiči, ki jih je do 12, izleženi, se jim pridruži tudi »ata« in pomaga skrbni »materici« pri »vzgoji«.

Divje mlade goske odvedejo »staršice« v gosto bičevje, kjer si mladiči prično sami iskat hrano in se prav spretno potapljajo. Divje gosi uživajo skoraj izključno rastlinsko hrano. Pullijo razno zelenje po njivah in travnikih, objedajo peso in repo ter pobirajo žito. Ugaja jim tudi želod in žir.

Divje gosi so v splošnem zelo plahe in previdne živali. Znano je, da dobro razločujejo nevarnega lovca od dobrosrčnega pastirja. Zato najbrž ne bo prav, če nekateri dolgojezičniki imenujejo lahkoverna ženska bitja goske.

Na koncu naj omenimo dogodek iz zgodovine Rima pred Kristusovim rojstvom. V tistih časih so Galci hudo napadali utrjeni Rim in bi ga bili zavzeli, če bi ne bilo takojmenovanih kapitolskih gosi. V temni noči so Galci, ko so se jih branilci Rima najmanj nadejali, pritihotapili na obzidje. Tedaj so začele gosi v Kapitolu na vso moč gagati in so s tem branilce Rima pravočasno opozorile na pretčo nevarnost. Galci so bili odbiti. Gosi so rešile Rim.

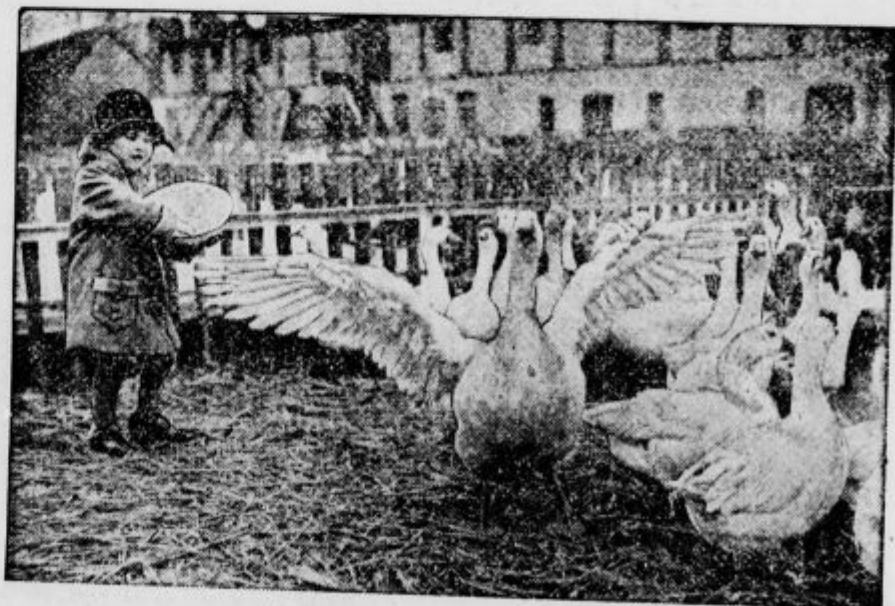
Tisoči divjih gosi na obrežju Washingtonskega jezera so zatemnili nebo.

Divje gosi in race

Gosi na pohodu.

Gosja družba na domačem dvorišču.

»Domoljub« je vedno dajal prave smernice Slovencem. Naroči naj ga vsaka družina v vašem kraju, ker bo vsem najzvestejši prijatelj!

KRALJICEK

Ljudska novost Podomačil France Premrl

VI.

Jernej Gabrček, urar na Gorjanskem, je bil vojevrsten čudak. Bil je v začetku pidesetih let, srednje velike postave in nekoliko upognjen, imel je okroglo glavo, sive, zmršene lase, kot župnik gladko obrat obraz, črne, bočede oči, konicast nos, stisnjene ustnice, kazal se je vedno čmernega in mrkega v govorjenju in obnašanju. Doma je vedno posil vrhinja delovno haljo, če pa je kam šel, je

Jernej Gabrček.

imel na sebi črno sukneno suknjo, tako dolgo kakor jih nosijo duhovniki, in na glavi nizek, trd klobuk. Tristo korakov od gorjanskega trga je imel na samem stoječo, prostorno, še skoraj novo hišo, v kateri je stanoval čisto sam. V pritličju je imel delavnico, zraven se dve eobi, na čigar steklah so visele ali stale na policah od vrha do tal ture vseh vrst — majhne in velike, poceni in dragocene — zadaj je bila še kuhinja in soba, v kateri je stala mogočna postelja z nehom. Celo zgornje nadstropje s petimi primerno opremljenimi sobami je imel mojster Jernej popolnoma prazno; a če je vprašal kdo po stanovanju, je vsakogar robato odpravil. Kot edino živo bitje je imel pri sebi velikega psa, kateremu se ni bilo varno približati; ta mu je bil zelo vdan in ga je zvesto varoval podnevi in ponoči. Dvakrat na dan je prišla iz trga sem starejša ženska, ki je pripravila urarju skromen obed in izvršila nujna gospodinjska opravila. K temu je spadalo predvsem pospravljanje in snaženje; kajti mojster je gledal zelo na snago. Menjava se se pa neprestano postrežnice v urarjevi hiši. Malokatera je ostala več kot četrt leta. Nekatere so šle same od sebe, drugim je pokazal vrata gospod Jernej sam, zlasti če je opazil, da preži katera na zakon z njim. Bil je nezaupljiv do vseh in godrnjav, pri vsem pa tudi zelo varčen. Tako se je zgodilo, da je bil večkrat dalj časa brez vsake postrežnice, ker ni mogla nobena pri njem vzdržati. Če si je pa moral sam oskrbovati, je bil najbolj slabe volje. Hodil je pač tedaj na hrano v gostilno, toda ni ostal tam niti minuto dalje, kot je bilo potrebno. Malobeseden in molčeč, kot je bil, ni z nikomur posebno veliko obdeval, niti ne s svojimi bratoma, pekoma Jakobom in Andrejem, poročenicima na Klančarjevo kmetijo, in s svojo sestro, Sedlarjevo Katarino, — da, s temi in njihovimi družinami celo najmanj. Ni pa bil Jernej Gabrček vedno tak ljudomrzec, za kakršnega so ga ljudje splošno imeli. Nekdaj je bil že šest let v latinskih solah in je sploh nameraval postati duhovnik. V sedmem letu študijev pa so ga zvalili nekoliko bolj lahkoživimi tovariši, da je zašel z njimi v neko dijakom prepovedano gostilno in se udeležil tam plesne zabave. Zadeva je prišla kmalu na dan in Jernej in njegov najboljši prijatelj Stanko Rutar ter trije drugi tovariši so bili izključeni z gimnazije. Ko je prišel eredi šolskega leta z odpustnico v roki domov, je to očeta, starega peka Blaža, ki je gojil upanje, da bo imel nekoč sina duhovnika, tako razlogotilo, da je navil ušesa že skoraj odraslemu mladeniču in ga nato hotel prisi-

liti, da se gre brezpogojno učiti čevljarstva. Temu se je mladenič upri in je v trnasti jezi zopet zapustil domačo hišo. V svetu mu je pa šlo na trdo. Da bi dalje študiral, ni imel sredstev, in bilo je tudi skoraj nemogoče, da bi ga s črnim madežem v odhodnici še sprejeli na kako gimnazijo. Njegov prijatelj Stanko je vstopil v samostan. Za to pa ni čutil Jernej nobenega veselja in še manj poklica. Slednjic je moral biti vesel, da ga je vzel urarski mojster Šuligoj v mestu kot učenca in svojo hišo. S svojo vestnostjo in pridnostjo ter spretnostjo pri vsakem delu si je pridobil mojstrovu naklonjenost, tako da mu je ta po dveh letih dal napraviti novo obleko in mu vključil v žep še nekaj denarja za nagrado. Sedaj pa je moral Jernej k vojakom in je služil dve leti pri brambovcih. Tedaj je pisal nekoč očetu pismo in ga prosil za kako denarno pomoč, da bi imel za najnujnejše potrebe, ni pa prejel od starega niti odgovora niti belica. Ko je minil vojaški rok, se je vrnil Jernej k mojstru Šuligoju, dovršil učno dobo in napravil pomočniški izpit. Nato je šel na potovanje in je dobival vedno več veselja do urarske obrti. Iz velikega mesta, kjer je delal v večjem urarskem podjetju, je pisal njič dobil tudi dokaze zato, da sta brata Jakob da je oče pred pol letom umrl in da je on kot naslednik prevzel pekarstvo — in niti besedice več. To sporočilo je urarja po eni strani globoko pretreslo, po drugi strani pa ga je navdalo z upanjem, da mu mora od očeta zapuščina, ki je veljal za bogatega moža, pripasti precejšen delež. Z nekaj tisoč goldinarji, na katere je za trdno upal, bi mogel začeti z obrtjo na lastno roko in postati samostojen mojster. Odpovedal je tedaj službo v mestu in se odpravil domov. Tam je bil strašno razočaran, ko je zvedel, da ga je oče razdedinil. Kot razlog za to je bilo v oporoki navadeno, da je odšel kot izprijen in nepokoren sin od hiše, potem ko je njemu pristojno dediščino s svojim brezplodnim študiranjem že itak davno zapravil. Pripadlo mu je od vsega premoženja le še beraških dvesto goldinarjev. Upravičeno je smilil, in slednjič dobil tudi dokaze z ato, da so brata Jakob in Andrej in sestra Katarina močno vplivali na očeta, ko je delal oporoko. Sedaj je ostal Jernej še prav nalašč v Gorjanskem, si najel stanovanje in vpeljal majhno urarsko podjetje. Ni si pa mogel s tem nikakor opomoči. Obrt je šla slabo, deloma so bili temu krivi nekateri nagajivci, ki so po gostilnah zbijali neumestne šale na njegov račun, deloma pa je odbijal odjemalce sam s svojo čemerostjo. Tu je potožil nekoč svojemu staremu prijatelju Stankotu, s katerim je bil še vedno v pisni zvezi, svoje težave. Nekdanji šoleki tovariš, ki se je imenoval sedaj pater Serafin in je postal izvrsten redovnik in ljudski misijonar, je odpisal prijatelju zelo iskreno, tolažilno pismo in je na koncu pristavil na svojo dobrovoljen način: »Le pogum in korajž, predragi prijatelj! Saj niso še splavali vsi upi po vodi. Morda se oglasi še kaka bogata teta s svojo zapuščino ali pa zadeneš celo velik dobiček v loteriji.« — Sedaj je motila Jerneja venomer misel na veliki žrebni dobiček in ga ni več pustila, dokler ni zares stavil v loterijo. In tedaj je doletela mojstra Jerneja neverjetna sreča, zadel je enega glavnih dobitkov, ki mu je po odbitku vseh stroškov vrgel v naročje čistih trideset tisoč goldinarjev. Sedaj je bil mojster na konju. Sezidal si je zunaj trga postavno, lepo hišo,

Sezidal si je zunaj trga lepo hišo.

napravljal v njej veliko urarsko zalogo in vpeljal obrt v povečanem obsegu. In na čuden način je dobival eedaj naročila od vseh strani, ne samo iz Gorjanskega in okolice, ampak tudi iz bolj oddaljenih vasi. Mojster Jernej je izvrševal vedno dobro, solidno delo in je imel v zalogi samo izvrstno blago, zato pa je bila temu primerna cena in ničesar ni dal iz rok brez takojšnjega plačila. Dokler ni bil denar na mizi, ni dal od sebe nobene popravljene ali nove ure. Vkljub temu je imelo podjetje vedno več odjemalcev in mojster si je pridobil polagoma sloves izbornega urarja. Od druge strani ga je pa vendar preganjala nesreča, ki je potrjevala pregovor: »Sreča v igri, nesreča v ljubezni.« Več kot celo desetletje si je iskal Jernej primerne zakonske polovice, ni pa našel nobenega ženskega bitja, ki bi ugodilo vsem njegovim zahtevam. Nekatere so se izkazale pri natančnejšem ogledu kot lahko blago, druge so zahtevale že vnaprej denar, in zopet druge so hotele celo, da prepiše polovico svojega premoženja nanje. Tako je prišlo, da je bil Jernej Gabrček pri štiridesetih letih še samskega stanu. Tedaj se je dogodilo, kot že večkrat v njegovem življenju, nekaj povsem nenavadnega. Štiridesetletni mladenič se je kar nena doma do ušes zaljubil v devetindvajsetletno dekle, v lepo Kranjkovo Franco, in ta ljubezen ga je tako prevzela in omamila, da je bil pripravljen sprejeti vsak pogoj ali dekletovo zahtevo, če mu le da roko v zakon. Francka mu je dala besedo in ei je samo izgovorila, da se e poroko toliko časa počaka, da mine običajni čas žalovanja po materi. Po privolitvi v zakon je bil urar nad vse srecen in se je popolnoma zanesel na dekle, tako da ni imel najmanjše skrbi, da bi se mu utegnila nevesta kdaj izneveriti. Na nič drugega ni mislil kot na to, kako bi svojo hišo čim lepš uredil in stanovanje čim udobnejše opremil. Po preteku pičlega trideset let je pa prišlo grozno razočaranje. Francka se je poročila kar iznenada, ne da bi urarja o tem kaj obvestila, s čevljarjem Kragliem iz vasi, znanim »Vetrnjakom«. To je bil najhujši udarec, ki je urarja kdaj zadel, in ga ni več mogel popolnoma preboleti vse življenje. Razen velike srčne bolešti je moral prenašati še zaemeh ljudi, ki so ga na vse načine dražili z nezvesto nevesto. Zagrenjen, užaljen in ogorčen je izgubil vsako dobro mnenje o ljudeh in zaupanje do njih, postajal je od leta do leta bolj čemernej, neprijazen in nedostopen in je rad nagajal ljudem, posebno svojim sorodnikom, z malimi, zakritimi zlobnostmi. Tako je prihajal po vsej okolici vedno bolj na slab glas kot ljudomrzec in tako se ga je v zvezi z njegovim imenom Jernejem prijel priimek »Jernač Gondrač«. Ta pridevek se je tako udomačil, da niko urarja daleč na okoli eploh drugače več imenovali kot Jernača Gondrača. S tem je postalo njegovo razmerje do rojakov še bolj neprijetno. Vendar pa ni zaradi tega njegovo priznano podjetje trpelo nobene škode.

Svoje nekdanje neveste Francke ni mogel mojster Jernej vkljub trpki zagrenjenosti vse svoje žive dni pozabiti, nikdar ni rekel žal besede o njej in je čutil prej pomilovanje ko mržnjo do nje. Ko je tako zgodaj umrla, se mu je v dno srca emilila, in ko je prišel kdaj v tisto vas, je krenil pogosto na tamkajšnje pokopališče, kjer se je dolgo ustavil na Franckinem grobu... Prešlo je med tem nekaj let in Franckina podoba je začela v urarjevem srcu nekoliko bledeti. Tedaj se je dogodilo zopet nekaj nepričakovanega, ki je znova poživilo spomin na nekdanjo nevesto.

Nekoč je imel delo na volčanskem zvoniku, kjer je bilo treba popraviti cerkveno uro, ki ni šla v redu. Ko je proti večeru prišel z zvonika dol v cerkev, je zaslišal glaseen jok in nato presunljivo klicanje otroškega glasu:

»Mati božja, pomagaj! Mati božja pomagaj! Mati božja, pomagaj!«

Urar se je naglo in prestrašeno ozrl po cerkvi in je zagledal dečka, ki je klečal pred stranskim oltarjem Matere božje in z vteoko nad glavo sklenjenimi rokami iskreno molil. Toda že je deček zapazil, da je nekoč stopil v cerkev, ekotil je pokonci, glasno zavpil in hotel naglo uiti skozi vrata. Mojster Jernej ga je pa vlovil za roko in krepko držel ga, je šel z njim iz cerkve. Zunaj ga je vprašal:

»Zakaj tako moliš?«

»Odpustite mi, odpustite mi!« je milo prosil deček, tresoč se po vsem telesu in s solznimi očmi gledajoč v moža.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Franc Jaklič

Tudi učiteljski stan nam je dal velike može, med njimi gotovo zelo pomembnega Franca Jakliča, ki je bil tudi med ustanovitelji naše slovenske katoliške Slomškove družbe.

Jaklič se je rodil 1808 v Podgorici v Dobrepoljah, zato si je nadel tudi pisateljsko ime Podgoričan. V Ljubljani je napravil najprej tri gimnazijske razrede, potem pa je šel na učiteljsko. Sprva je šel na službo še brez končnihkušenj in je bil zato lahko samo pomožni učitelj. Kot tak je služboval najprej po pol leta v Ljubljani in v Škofji Loki, pa zopet v Ljubljani. Šele 1892 je napravil v Kopru zrelostno učiteljsko skušnjo, kmalu potem pa je postal učitelj v Dobrepoljah, kjer je bil tudi že nadučitelj. Zadnja leta je kot upokojenec preživel v Ljubljani, kjer je imel svojo majhno hišico in je tukaj tudi umrl 1937.

Podgoričan je bil izredno vreden učitelj in do skrajnosti pravičen vzgojitelj slovenske mladine. Marljiv in delaven je bil kot čebelnica, pa tudi trden in znanstven mož, ki je bil lahko zgled ne samo naši mladini, marveč tudi svojim tovarišem. Njegovo delo pa na nikakor ni bilo samo v šoli, zaprti med štiri stene, samo za učiteljsko mizo v razredu, marveč je segalo daleč izven tega ozkega območja, saj je bil velik naš kulturni, politični, gospodarski, verski in združniški delavec. Iz njegovega političnega delovanja naj omenimo, da je bil vse od 1900 do konca prve svetovne vojne doželen poslanec, od 1907 do 1918 pa tudi državni poslanec avstrijske zbornice.

Najpomembnejše je Jakličovo kulturno delovanje, to je njegovo pisateljsko delo. Bil je Jurčičev učenec in se je sčasoma razvil in najpomembnejšega ljudskega pisatelja svoje dobe. Sodeloval je vsehkozi pri Domu in svetu in pri Mohorjevi družbi, ki je poslala med slovensko ljudstvo prav lepo število Jakličevih Večernic s preprostimi ljudsko vzgojnimi povestmi. Kot Jurčičev učenec se je Jaklič predvsem posvetil opisovanju našega slovenskega kmeta z Dolenjske. Kakor je Jurčič opisoval svojo Muljavo, Tavčar svojo Poljsko dolino, Mencinger svoj Bohinj, Valjavec svojo deželico pod Storžičem, tako je Jaklič povedel v slovensko povest kmeta iz Dobrepolj in Suhe krajine, torej svoj rojstni kraj in kraje svojega službovanja. Pisateljsko delo je začel 1889 v Domu in svetu s povestico Spomini s slovenskega juga, ki je v nji pokazal odlomek iz znanega bosanskega upora med 1875 in 1878. Takoj naslednje leto pa je že začel slikati ljudi iz svojih Dobrepolj. Kot Jurčičev učenec se je posebno rad mudil pri opisovanju vaških posebnosti ali originalov, kakor jih poznamo iz Jurčiča: Martinec Spak, Flere Krivostegno itd. Te vrste povesti so: Selaka slika in Sirola v Domu in svetu 1890, dalje Naši vaščani, ki je izšla v Ljubljanskem zvonu 1891, istega leta je zopet v Domu in svetu izšla povest Podoba iz naroda, dve leti kasneje pa je Dom in svet prinesel njegovo povest Kako se je ženil Kobaležev Matija, povest veselja, burkastea značaja.

Svoje ljudske povesti je Jaklič pisal deloma iz sodobnosti, deloma iz zgodovinskih časov, bil je torej romantik in realist obenem. Pokazal nam je veselo in žalostne dogodke dolenjskega kmeta. Njegovo pisateljsko delo je sprva segalo tja do 1902, ko je napisal še te povesti: Luka Vrbec, Vaška pravda, Ljudska osveta, Vaški pohajd. V nekaterih povestih je kar znanstveno resno razpravljal o vprašanjih slovenske vasi in našega kmeta. Najrajši riše veselo in rešne, kako se naši kmetje može in ženijo, v kakšnih razmerah žive in se gibljejo, njihove so-

cialne in kulturne prilike itd. Te vrste povesti bi bile na primer: Tkalčev Anton, V pustiv je šla, Svatba na selih, Lepi Tonček, O ta testament (primerjaj Kersnikovo povest Testament!), Za možem, Od hiše do hiše, Naša dekleta. Po 1902 je za dolgo časa utihnil in se zopet oglasil šele 1924 v Mohorjevi družbi, kjer je v Večernicah izdal povest Zadnja na grimadi in v Graščinskem jarmu. V vseh teh ljudskih povestih se je Jaklič pokazal nenehno dobrega in večjega poznavalca ljudskega življenja in dela, ljudskih seg in navad.

V zadnjem času je Ljudska knjižarna v Ljubljani izdala že lepo zbirko Jakličevih Zbranih spisov v prireditvi in ob razlagi J. Logarja.

Pomembno pa je tudi Jakličovo gospodarsko in strokovno ter splošno prosvetno delo med našim narodom. Koliko je napisal članov te vrste, kako vneto je deloval v strokovnih in gospodarskih družbah, vse pa v dobro in korist našega podeželskega človeka. Zato ga po vsej pravici štejem med velike može, ki so dvigali kulturo in civilizacijo našega preprostejšega človeka ne samo s peresom, marveč tudi s praktičnim delom med ljudstvom samim!

V rožah je zdravje

Seneni zdrob ali ster.

Zdravljenje s senenim zdrobom je prav tako staro kot znanost o zdravilnih zeli. Uporabljali so seneni zdrob že Grki. Ster imenujemo odpadke od sena, v katerih se nahajajo prav različne zdravilne zeli, ki se med prekladanjem in premetavanjem sena zdreže in ostanejo na dnu. Ta zdrob rabimo kot čaj ali pa za obkladke. Suhi in segreti seneni zdrob, ki ga stremo v primerno plateno vrečko, se prav mnogo uporablja tudi v znanstveni medicini. Steri lajšajo bolečine tako pri sklepnem revmatizmu kakor tudi pri drugih notranjih boleznih. Vplivajo pa tudi razkrajajoče oziroma zbirajoče in jih rabimo pri raznem kožnem in notranjem gnojenju. Obkladki prilegnejo zaradi toplote čim več krvi na površino. S krvjo vred pa pridejo na površino tudi škodljive snovi, ki jih koža po potenju izloča. Staro zdravniško pravilo pa se tudi glasi: zdravljenje bolnega organa bo le tedaj uspešno, če mu dodamo čim več krvi. Z vročimi obkladki stera pa ravno to dosežemo. Senen ster, bodisi sam ali kot čaj, vpliva zelo ugodno pri sklepnem revmatizmu, ker sečno kislino krvi, ki je posledica napačne prehrane, raztaplja. Tudi že kristalizirajočo sečno kislino pri revmatizmu, ki povzroča hude bolečine, vroči sterna obkladki raztope. Nekateri znanstveniki pa trde, da je mogoče s senenim strom ozdraviti tudi kostno tuberkulozo. Baje vpliva ugodno tudi pri zastrupljenju krvi.

Senen zdrob pripravimo kot zavretek in sicer iz treh pesti stera, ki ga stremo v vrečo vodo, v kateri ga pustimo brez vrenja 10 minut. Krop precedimo in namočimo v njem platneno krpe, ki jih polagamo na boleča mesta. Kneipp priporoča »senene srjace«, ki jih namočene v zavretek obležemo. Na ta način dosežemo močnejši učinek. Namesto kropla pa lahko vzamemo vroč zdrob, ki ga neozetega stremo v plateno vrečko, položimo na bolno mesto in dobro pokrijemo.

Tudi suh vroč zdrob je zelo učinkovit. V ta namen segrejemo v vrečici zdrob, ki ga potem položimo na bolno mesto. Te obkladke uporabljamo največkrat pri hudih krčih, notranjih bolečinah in pri koliki.

Tako urejena domača lekarna zadostuje popolnoma za prvo pomoč, pa tudi za nadaljnje zdravljenje nudi neprecenljivo vrednost.

Iz raznih krajev

AMBRUS

Dne 3. februarja so pokopali najstarejšega člana naše občine, Jožeta Mišmaša, vulgo Košička iz Višnja, ki bi bil dopolnil 16. t. m. 94 let. Lepa starost, ki jo redki dočakajo. Naša dekleta so končala z nabiranjem naročnikov za časopise. Zopet je število novih naročnikov naraslo, tako da šteje »Domoljub« 121, »Bogoljub« 73, »Glasnik« 30, »Cvetje« 8, »Misijski« 5 naročnikov, 5 »Slov. domov«, 2 »Slovenca«. Veliko prihaja tudi drugega nabožnega in gospodarskega berila, tako da nismo med zadnjimi.

Tudi versko življenje je kaj živahno in veselo. Vsak delavnik je tako polna cerkev kakor ni bila prej večkrat niti ob nedeljah. V nedeljo se pa napolni kar štirikrat. Pri sv. maši ob pol 7. ob 10 in popoldne pri litanijah. Zvečer se pa moli vsako nedeljo in praznik rožni venec in litanije. Tudi med vsako sv. mašo se moli rožni venec. Glavno je pa to, da se lepo moli. Tako se je naša župnija lepo odzvala Marjinemu naročilu v Fatimi.

Sicer smo pa lahko hvaležni Bogu, ker nas je tako milostno obvaroval. Naše vasi so bile polne partizanov. Bombe in topovske granate so padale okrog naših vasi, ena je padla tudi v vas in sicer kot nalašč blizu hiše, kjer je bil glavni sedež partizanstva. Pa ni bilo nobenih žrtv in nobenega požara. Morebiti ni nobenega kraja, ki bi izšel tako brez žrtve kakor naša dolina. Ljudje se tega zavedajo, da so bili deležni očitno božjega varstva.

Prvi petki in sedaj prve sobote in prve nedelje so pa pravi prazniki zmage Kristusa Krstja, ko se vsa župnija zgrinja k obhajilni mizi.

Ne pišemo tega, da bi se hoteli s tem bahati, ampak to naj vse podžiga k še večji gorečnosti in ljubezni do — Boga.

NOVO MESTO

Naročnike »Domoljuba«, ki še niso poravnali naročnine za leto 1943 vabimo, naj čim prej poravnajo, da bodo list v rednem preloženju. Plačila sprejema novomeška podružnica »Slovenca«.

Ljudska posojilnica

z. z. n. j. v Novem mestu

sprejema vloge »na vista« in vezane vloge proti primernim obrestim, depozite naložbe na brezplačno — vse razpoložljive vsak čas. Daje kratkoročna posojila in posojila na tekoči račun. - Vnovčuje čke italijanskih bank. — Varčuje, dokler imate dohodek!

IZ CERKNICE

Zastopstvo »Slovenca«, »Slovenskega doma« in »Domoljuba« ter »Slovenčeve knjižnice« ima za Cerknico in njeno okolico g. Turšič Ivan iz Cerknice št. 217. Pri njem lahko naročite te časopise. Zbirna naročila za »Slovenčeve knjižnice« in ima posamezne izvide na razpolago. Pooblaščen je od uprave listov, da pobira naročnine. Sme sprejemati oglase in osmrtnice. Vse morebitne pritožbe lahko vložijo naročniki omenjenih listov pri njem. Vsakomur je na razpolago z informacijami.

Smrt. V 59 letu starosti se je poslovil s tega sveta g. Vrenko Alojzij, pekovski mojster v Cerknici. Bil je vzoren katoliški mož in ugleden družinski oče. Zapušča ženo s petimi otroki, ki so še vsi neprekrbljeni. Naj počiva v miru! Preostale naj tolaži Bog.

Preteklo leto je bilo v naši župniji rojenih 42 otrok, umrlo je 52 oseb, pred oltar je stopilo 8 parov.

91-letnico rojstva je praznovala 1. decembra lanskega leta v Cerknici Kristina Marija (po domače Tišlerjeva Mica), ki je sedaj najstarejša oseba v Cerknici. Imenovana je v teh letih še tako čila in zdrava, da si še vse sama gospodinja. — Bog naj jo ohrani še mnogo let!

RIBNICA

Naročniki »Domoljuba«, ki še niso poravnali naročnine, jo lahko plačajo v ribniški mlekarni. Tu dobe tudi pojasnila o drugih listih in o »Slov. knjižnici«. Zastopnik naših listov ima na razpolago tudi druge knjige iz Ljudske knjižarne, ki so v zalogi v trgovini Govže.

IZ KOČEVJA

Cenjene naročnike naših listov v Kočevju vljudno opozarjamo, da lahko poravnajo naročnino za vse naše liste, t. j. za »Slovenca«, »Slovenski dom«, »Domoljub« in »Bogoljub« kakor tudi naročnino za »Slovenčeve knjižnice« v naši podružnici, ki se nahaja v pisarni Ljudske posojilnice v Kočevju (zraven cerkve), kjer se sprejemajo tudi novi naročniki za omenjene liste. Tam se dobe tudi vse ostale informacije.

PRIČA IZ STARIH DNI

0 ribah, ki »zlati žro«

Valvazor v svoji tretji knjigi med drugim piše tudi o kranjskih ribah, ki jih na vso moč hvali. Drugje tudi rad pripoveduje, kako imajo kranjski kmetje ribe radi in da jih mnogo polove. Poglavlje o ribah se takole glasi:

V veliki večini kranjskih voda je vse polno vsakovrstnih rib: ščuke (šuke), karpi, šlemi, jegulje, kleni, mreni, menki, pečenke, kakor tudi veliki somi, podlesti in losos. Zlasti pa je dosti velikih sulecev, lepih lipanov, čednih postrvi.

Sule, ki ga trutam albam Latinci, trutta biancha pa Italijani imenujejo, je po postavi in plavutih skoraj postrvi podobna, čeprav ga postrvi po dobrem okusu svojega mesa daleč prekašajo. Lahko ga drže tudi v ribnikih in bajerjih.

Lipane vidiš lahko marsikje po svetu, vendar jih ni po vseh vodah. Tako je na primer v Renu kaj malo lipanov, pač pa se radi drže v trdi, mrzli vodi, ki teče z visokega gorovja, čeprav včasih lipan gre tudi v večje reke in jezera. Nekateri pisatelji vele, da je lipan kaka posebna postrva vrsta, saj so postrvem po naravi in življenju precej podobni.

Nekateri stari pisatelji so pisali, da so lipani tista vrsta rib, ki zlato žro. To pa ima prav za prav tale pomen: da ljudje, ki niso nič prida, svoje denarje in premoženje zapravljajo s takimi plemenitimi ribami, zaradi česar jim te ribe res zlato iz mošnje žro. Te ribe so namreč res kaj dobra jed, imajo dobro in prijetno meso.

Ta riba ima mnogo masti v drobovju. Ta mast je pri tej ribi najmenitnejša stvar, ki služi zdravilstvu. To mast močno hvalijo za vse bolezni na očeh, na koži, v ušesih itd. Če se je kdo hudo opeknel, mu bo ta mast opekline najboljše pozdravila. Na Kranjskem velja tista mast za najboljšo, katera je od lipana, ujetega v potoku Radašica v graščini Rožek, ki je lastnina grofa Galenberškega.

Kako so rakom žvižgali

Na drugem mestu je Valvazor že popisoval rake, ki se drže v kranjskih vodah. Močno jih hvali, saj je bil krški rak, ki pa je žal že izginil, res vse hvale vreden. Na tem mestu pa Valvazor opisuje, kako so ponekod na Kranjskem rake lovili pred 250 in več leti:

Najboljši raki na Kranjskem so v Krki in Kolpi, ki jih na različne načine love. Imajo pa tudi kaj smešno navado, ko rake iz Kolpe pobirajo. Na palico navežejo črva, nato palico vtaknejo v vodo in sicer pred luknjo, v kateri so raki. Nato pa začno na vso moč žvižgati, kakor raki prilezejo iz svoje luknje. Ko pridejo raki na dan, jih s precepom, ki ga mož drži v drugi roki, pobira iz vode. Vendar vsakrat potegne samo enega raka na dan. Nato s precepom vnovi potegne drugega in tako dalje. Voda pa mora biti čista in bistra, ne kalna. Ko sem to slišal, se mi je na vso moč smešno zdelo, da bi ljudje rakom žvižgali. Pa so mi rekli, če ne žvižgajo zraven, da raki ne zadržijo prilezejo iz luknje. Ker pa eden zna bolje žvižgati ko drugi, zato taki račji žvižgalci radi stavijo, kdo bo bolje žvižgal in več rakov naložil, iz lovskega plena se potem vidi, kdo je boljši žvižgalec.

Marsikdo se bo temu smejal in ne bo verjel, ter se mu bo vse prismojeno zdelo. Jaz pa po pravici lahko povem, da se to res dogaja na Kolpi, in sicer okoli Vinice. Ali rake tudi niže doli ob Kolpi tako love, ne vem.

Po tem sem spraševal tudi starega Hrvata Polakoviča, ki je mnogo let pri grofu Frankopanu bil oficir in ki zna imenitno žvižgati, tako slovi njegovo žvižganje, da pravijo, da ga nihče v tem ne prekosil. Vprašal sem ga, ali raki tudi brez žvižganja pridejo iz luknje. Pa

Valvazor pripoveduje: Kaj so Slovenci pred 250 leti jedli in pili

mi je povedal: Ne! Ne pridejo ven! Dejal je, da se silno redko dogodi, da bi kak rak brez žvižganja ven prišel. Pravi da zato, ker je voda tako čista, da rak človeka vidi in ne pride ven. Če pa žvižga, pa rak rad pride. Kdor žvižga, lahko ujame tudi sto rakov, drugi, ki ni žvižgal, pa jih ne bo niti šest dobil. Polakovič je povedal, da, kolikor on ve, tako love le med Metliko in gradom Poljane ob Kolpi. Tudi drugi ljudje od stanu so mi prav tako povedali. Jaz sem enkrat poskusil, pa ni bilo nič, ker je bila voda kalna.

Rakove oči so zelo velike. Pošiljajo jih v druge dežele za zdravila. Zlasti dobro ceno imajo oči tistih rakov, ki jih v Krki vlove, ker so večje in boljše.

Jedli pa so tudi kruh iz lubja

Ko je Valvazor med drugim popisal, kaj so naši predniki pridelovali, kaj so jedli in pili, je pa zapisal tudi bridko sporočilo, da se je našim prednikom včasih kaj hudo godilo, zlasti po kakih umah. Tako pripoveduje, kakšno strašno škodo je že takrat delala toča.

Toča je vsako leto, zdaj tukaj, zdaj drugje kmetu najbolj nevarna. Valvazor pravi, da je ponekod padala debela kakor moška pest, druga je debela kakor kurja jajca, orehi, lešniki ali bob. Če pada z dežjem in brez vetra, še ni take

ČLOVEK V BOJU Z MRČESOM

Bolha

Bolha sicer nima kril, tudi ji ne zrastejo oprni obročki, glava, trup in zadek pa; ki so sicer pri žuželkah ostro loženi, pri bolhi niso loženi.

Človeška bolha je jajčaste oblike, od strani nekoliko stisnjena ter ima rdečrjavno barvo. Samec meri do 2 mm, samica pa dva in pol do tri in pol milimetre. Sečalo sestavlja zadnji deljasti na eni, zgornja in spodnja ušna pa na drugi strani. Zadnja dvojica precej debelih nog je ustvarjena za skakanje, saj je bolha priznan skakač, kajti višina skokov preseže do 200 krat njeno velikost.

Razen človeške je znana pasja bolha, ki se razlikuje od človeške po glavnikasto razporejenih diačah ob glavi in na zadnji strani prvega prsnega obročka.

Kako živi bolha

Bolha se preobrazuje popolno, to je iz jajčeca se razvije ličinka, ki se zabubi.

Jajčeca leže v talne razpoke, v umazane in smetne kote, v kote pri pohištvi, celo v gube malo rabljene obleke itd. Dnevno zleže do osem jajčec. To število pa se manjša, če samica strada. Da more redno leči, mora vsak dan imeti zadosti hrane. Iz podolgovato zaokroženih, belkastih, niti 1 mm velikih jajčec, izlezajo po kakih 5—10 dneh mlade ličinke, ki beže pred svetlobo in potrebujejo primerno vlago, morejo pa po več dni stradati, ne da bi jim to škodovalo. Koliko časa oстане bolha kot ličinka, je odvisno od toplote in vlage. Razlika je znatna. Izračunali so, da potrebuje, če upoštevamo različne razmere glede toplote in vlage, 9—202 dneva (človeška bolha), pasja pa 11—142 dni do popolnega razvoja.

Proti koncu tega časa si sprede ličinka iz niti in smeti kokon ali zapredek, v katerem se zabubi. Tudi življenje bube je različno dolgo. Suše se med 7 in 800 dnevi. Često prezimi v tem stanju.

Bolha, ki pride iz bube, gre takoj iskat hrano. Hrani se s toplo krvjo, ki jo arka naravnost iz žil. More pa si izbirati gostitelja tako, da prehaja na človeku, mačkah ali podganah živeča bolha tudi na človeka in obratno. Pri nizki temperaturi in primerni vlažnosti morejo bolhe dolgo stradati (človeška bolha do 125 dni, pasja pa 58 dni).

škodo, če pa suha pada in jo še vihar žene, pobije vse, da na drevju in trti naredi za več let škodo. Toča je najhujša šiba ubogega kranjskega kmetiča, ki je pridno delal ter se nadejal dobre letine, nazadnje pa mu je toča vse uničila. Zdjaj mu ne kaže drugega, kakor da se tolaži s prihodnjo boljšo letino. Medtem pa mora z vso svojo družino stradati. Zgodi pa se, pravi Valvazor, da toča pobije drugo leto prav istemu kmetiču vnovi, včasih tudi tretje leto. Zdjaj nastane za uboge ljudi čas velike lakote, ko siromaki nimajo drugega kakor lubje, iz katerega si delajo kruh, da se preživljajo.

Tako je včasih živel slovenski kmet: na eni strani so ga bile slabe letine, na drugi strani pa ga je tolkel Turek, ki je čez Gorjance vdiral v našo deželo. Pisatelj Valvazor, dasi baron in plemič, je imel mehko srce za svoje rojake, ki so se mu smilili, zato je tako lepo opisal njihove dobre strani ter njihovo bedo.

Turško gorje

Takrat je kranjska dežela sama imela svojo vojsko zoper Turka. Dolenjska je bila zlasti važna v bojih s tem sovražnikom naše vere in rodu. Zato je Dolenjska imela svojo vojsko, kateri je v tistih časih poveljeval prav ta Valvazor, ki so ga bili kranjski deželni stanovi imenovali za poveljnika ali stotnika dolenjske pehotne vojske. Z njo se je Valvazor boril na Hrvaškem zoper Turke, z njo je hitel na pomoč celo štajerskim sosedom, ki se sami niso mogli otresti Turka.

V tistih hudih časih pa je globoka vera naše dede držala pokoncu, da niso omagali. Saj Valvazor tako lepo piše, kako verni in pobožni so bili naši dedje, ki so v božjo čast postavili toliko tako lepih cerkvic. In njihova vera v božjo pomoč je bila obilno poplačana.

Posnemajmo svoje davne dede tudi v tem!

Škoda, ki jo povzroča

Če ne upoštevamo srbečice, ki jo povzroča njen ubod in ne ubodov ter ran, ki nastanejo zaradi praskanja, kar ima za posledico huda obolenja, je bolha osumljena, da prenaša legar, jetiko, črno kugo itd. Slednje zlasti v izvenevropskih krajih. Bolha torej ni tako nedolžna živalca, kakor bi si kdo mislil.

Kako se borimo proti bolham

Predvsem priporočamo čistočo bodisi v obleki, kot v stanovanju. Proti zalegi uporabljamo 3—5% raztopino (3—5 delov na 100 delov vode): kreozola, formaldehida, karbolne kisline, mikrošana. S to raztopino umijemo tla. Tekočina naj gre tudi v špranje. Da se obvarujemo bolh, uporabljamo bolhač (prah iz cvetov bolhača, ki raste v Dalmaciji) in kreozolov prašek. Sledove ubodov zabrišemo s salmijakom, ki ga pa moramo uporabiti takoj, ko nas je pičila bolha.

Pse, ki so se nalezli bolh, moramo dobro umiti s kreozolno vodo ali z zelo razredčeno raztopino arzenikovega mila. Danes uporabljamo z uspehom kupreks. Navodila so dodana zavitkom.

PRAVNI NASVETI

Odpoved stanovanja. B. F. V svojo hišo ste sprejeli štirčlansko družino vaše sestre. Ker nimate v svojem stanovanju dovolj prostora, ste odpovedali najemniku. Vprašate, ali ga boste mogli priisliti, da zapusti stanovanje. Sestra je begunka in ne more drugje dobiti stanovanja, rabi pa toplo sobo, ker ima par tednov starega otroka. — Po predpisih o stanovanjski zaščiti nimate zakonitega razloga za odpoved stanovanja najemniku, če rabite stanovanje za sestro in njeno družino. Odpovedati bi mogli v primeru, če bi stanovanje rabili za sebe ali za oženjenega sina ali za omoženo hčer. Zato se bo vaš najemnik lahko uspešno upiral odpovedi.

Prodano tuje drevje. E. F. V. Kupili ste večjo množino stoječega smrekovega lesa, ki ste ga dali posekati. Sedaj se je oglasil meščan prodajalca in trdi, da so vaši delavci posekali nekaj njegovih dreves. Zahteva odškodnino.

Vprašate, kdo je dolžan plačati odškodnino, če so bila res posekana tuja drevesa. Vašim delavcem je mejo pokazal prodajalec in ste zato mnenja, da on odgovarja za škodo. — Če ste res posekali tuj les, ste odgovorni za škodo. Saj ste posekali les, tudi odpeljali in prevzeli. Vi bi pa lahko zahtevali odškodnino od prodajalca, če vam je res pokazal napačno mejo in vas tako zapeljal v zmotu. Pametno boste stvar uredili, če se skupaj s prodajalcem zmenite z njegovim mejašem glede meje in odškodnine.

Službeno izpričevalo. V. S. I. Službodajalec je dolžan, da vam da na vašo zahtevo pismeno izpričevalo o tem, kako dolgo je trajalo vaše službovanje in kako ste službo opravljali. V izpričevalu ne sme napisati nobenih pripomb, ki bi vam otežkočale poiskati si novo službo. Če vaši zahtevi na izdajo izpričevala službodajalec noče ustreči, ga lahko k temu prisilite s tožbo.

Razdedinjenje. C. E. Vprašate, ali more oče razdediniti otroka, ki se ni nikdar brigal za dom in si je poiskal službo drugje ter živel izven doma. — Po postavi more biti otrok razdedinjen le iz pravičnega razloga. Če se je otrok osamosvojil, je bila to vsekakor njegova pravica, posebno, če so tudi brez njega lahko doma delali in gospodarili. Po zakonu se sme otrok razdediniti le tedaj, ako je zapustil zapustnika (očeta ali mater) v stiski brez pomoči, ako je bil obsojen zaradi zločina in kazni do smrtne ali 20 letne ječe, ali ako trdovratno živi pohujšljivo za javno pravost. Drugače pa ima otrok pravico, da dobi po starših vsaj nujni dedni delež. Ta pa znaša polovico zakonitega deleža. Na primer: ako bi oče zapustil dva otroka in ne bi napravil oporoke, bi po zakonu dobila vsak polovico zapuščine, če ne živi tudi še mati. Nujni delež bi v tem primeru znašal eno četrtino zapuščine. Do tega ima otrok pravico, čeprav bi morda oče hotel drugače. Prikrasiti ga na noben način ne sme.

SPORTNIK TOMAŽ PRIPOVEDUJE

Kaj so neznani junaki na smučeh zmogli

Zadnjič sem načel poglavje v športnih rekordih in pokazal na nekaterih primerih da človek marsikaj zmore, če se hoče postaviti s svojo močjo in s svojo hitrostjo ali žilavostjo. Danes bom pripovedoval o »neznanih smučskih junakih«, katerih imena niso vpisana v lestvice svetovnih rekordov. Tako bomo dobili pravo sliko o skrajnih mejah koliko človek zmore.

O smučarjih je znano, da tekmujejo v teku na 10, na 30 ali na 50 km. Neverjetno hitro tečejo na vitkih smučkah in opravijo v kratkem času progo, na kakršni bi brez smuču obtičali v globokem snegu. Od časa do časa pa beremo tudi o smučskih tekmah na neverjetne daljine. O Lapencu Tuordi je znano, da je imel veselje s smučanjem na zelo dolge proge. Nekoč se je podal na 220 km dolgo pot in jo opravil v 19 urah 22 minutah. To je približno tako daleč kakor iz Ljubljane do Metlike in nazaj. V letih svetovnih rekordov ni njegovega imena; Tuorda je neznani junak človeške zmogljivosti!

O planincih vemo, da se radi hvalijo, da so že bili na tem ali onem najvišjem alpskem vrhu. Do višine 3000 ali 4000 m gre še kolikor toliko lahko, vse drugače in težavneje pa so okoliščine, ko pridejo v dele, pokrite z večnim snegom in ledom. Može, ki so se povzpeli na najvišje vrhove poročajo, da so se morali tudi v letnem času posluževati smuču. Med te neznane junake moramo prištevati znanstvenika Holdswortha, ki se je povzpel na smučeh kot član himalajske ekspedicije 7160 m visoko. Višina Triglav znaša 2863 m; to se pravi, da se je povzpel Holdsworth na goro, katere višina znaša dva Triglava in še Pokljuko po vrhu Holdsworth je torej rekorder v hoji s smučmi na orjaške vrhove.

V zvezi s smučanjem pa se mi zdi vredno, da seznanim bralce še z nekaterimi izrednimi primeri, kaj so ljudje zmogli. Kako hiter je človek na vitkih smučkah, spoznamo po rekordu, ki ga je dosegel Švicar Engelmann v hitri tekmi z nekega 450 m visokega vrha. Dolžina smučišča je znašala 2000 m in Engelmann jo je presmučal v eni minuti in 15 sekundah. To pomeni hitrost brzavolaka ali odličnega avtomobila na ravni cesti; z drugimi besedami hitrost 96 km na uro. Pri oceni Engelmannovega uspeha moramo še upoštevati, da je premagal istočasno višinsko razliko 450 m in da je zdrknil v vsaki sekundi 6 m globoko. Mimogrede omenjam še uspeh, ki so ga dosegli l. 1941. na veliki skakalnici v Planici. Najboljši smučski skakalci od blizu in daleč so si v Planici prizadevali, da bi postavili nov svetovni rekord v skokih v daljino. Točnejše bi moral reči, v skokih v daljino in globino, zakaj skakalec, ki leti po zraku 100 m daleč, pade istočasno tudi okrog 50 m globoko. Razume se, da so za to sposobni samo najbolj izurjeni smučarji, ki imajo posebno razvit čut za hitrost. Takrat v Planici se je torej posrečilo Rudolfu Gehringu, da je splaval po zraku 118 m daleč. Pri isti priliki se je postavil tudi Rudi Finžgar iz Kroke, ki je dosegel 101 m. To so znamenje, ki so zapisane v zgodovini smučskega športa. So pa tem bolj pomembne, če pomislimo, da so skakali v preteklem stoletju samo samo do 30 m. Posebno znan je bil Norvežan Hemmestveit, ki se je lahko pred vsem svetom ponašal, s tem, da je skočil l. 1897 23 metrov daleč.

Med neznanimi junaki naj omenim še nemškega vojaka Curdesa. Pri njem dejansko ni šlo za junaštvo ali kaj podobnega, temveč za nenavadno srečo. Pred več kot desetimi leti so smučali vojaki v hudi megli. Nenadno so izgubili svojega tovariša, po imenu Curdesa. Sledili so njegovi smučini in ostrmeli: končala se je nad strahotnim prepadom. Ko so ga šli iskat, so bili prepričani, da ga bodo našli mrvega. Curdes pa je bil izkušen smučar; ko je zdrknil v prepad, ni izgubil zavesti in je krmaril po zraku tako dolgo, dokler ga ni zabilo v zasneženo strmino. Zdravega in zadovoljnega so ga našli tovariši v dolini. Očividci poročajo, da je moral znašati dolžina njegovega, neposlovilnega skoka na smučeh okrog 200 m.

V novejšem času se je priključil smučskim junakom še finski invalid. Kot nekdanji tekmovalac je prišel na tekme in gledal, kako so zdravi fantje skakali s smučske skakalnice. Športna žilica se mu je prebudila, čeprav je imel samo eno nogo. To se pravi, samo eno svojo nogo, zakaj drugo so napravili v ortopedski delavnici. »Dvajset metrov pa bi še skočil!« je vzkliznil svojim prijateljem. Nikdo ni vzel njegovih besed za res. Kmalu potem pa je vzel smuču na noge, se podal na vrh skakalnice in se pognal proti odskočnemu mostu. In resnično, splaval je 20 m po zraku, doskočil ter smučal po

izteku tako varno, da nikdo ne bi mogel verjeti, da je to invalid z eno nogo.

Da končam: človek telesno res mnogo več zmore kakor mislijo ljudje, ki nikoli ne berejo športnih poročil.

Vroči obkladki poživijo obraz

Kitajci. V gledališčih med odmori ponujajo služabniki ljudem tople, mokre brisače. Kitajec si za nekaj trenutkov pokrije obraz, potem pa se suho obriše. Tako se osveži Kitajec tudi na daljši vožnji z vlakom.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Korenjevo seme

kupi Fran Pogačnik, Ljubljana, Blewelsova cesta 33 (Javna skladišča).

Nijvske brane

enojne, dvodelne in trodelne v najboljši izdelavi in najnižji ceni izdeluje HIROMC IVAN, Sneberja, p. D. M. Polje, Ljubljana.

Motor 10 PS

zamenjam za motor 5.5 PS in 4 PS. Brezovica pri Ljubljani štev. 16.

Električni mlin

z dvema paroma kamnov in čistilni stroj, prodam. Ogleda se v pogonu. Mizarstvo Saje, Vel. Loka.

Mizarskega vajenca

sprejemam takoj. Prednost ima tisti, ki ima veselje do te obrti ali da se je že učil. Stankovec Jože, Ambrus št. 71, pošta Zagradec, Dolenjsko.

Smrekovo čreslo

tepo, zdravo, suho, in jetice kupi vsako količino usnjarna Lavrič J. Sentvid pri Stični — Ljubljana.

Brinje istrsko

nudimo v Ljubljani in v Radchovi vasi. Sever & Komp.

Črne detelje

rabimo nujno nekaj 1000 kg. Kupujemo jo v Ljubljani in v Radchovi vasi. Obenem nudimo 97% očiščeno deteljo in vsa druga semena za vrt in polje. Zahtevajte cenik. Sever & Komp., Ljubljana.

Iščem pomočnico

za gospodinjstvo in za poljska dela. Nastopi lahko takoj. Antonija Novak, Notranje gorice št. 39, p. Brezovica.

Luči

nimate. Kako priti do luči? Pisite na OTRIN JOSIP, Rakek št. 18.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poroštvu